

T.C.
KAFKAS ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANABİLİM DALI

KONYA HÜYÜK İLÇESİNDEKİ ORTAÖĞRETİM
ÖĞRENCİLERİNİN BEDEN EĞİTİMİ DERSİNE YÖNELİK
TUTUMLARI

ENDER ÇATALGÖL
YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman
DR. ÖĞR. ÜYESİ METİN ÖZLÜ

2024- KARS

TEZ ONAY SAYFASI

ÖNSÖZ

Hayata gözlerimi İzmit'in küçük ve şirin bir mahallesi olan Gündoğdu Mahallesi'nde açtım. Herkesin birbirini tanıdığı, koruyup kolladığı bu mahallenin sevilen bir öğretmeninin çocuğu olmak büyük bir şanstı. Babam Emekli Öğr. Ali ÇATALGÖL ve abim Fzt. Kamil ÇATALGÖL'ün sporcu olması ve okulun lojmanında kalmamız erken yaşlardan itibaren sporla iç içe olmamı sağladı. Bugün çok sevdiğim mesleğim olan beden eğitimi öğretmenliğini seçmiş olmamda, küçük yaşlardan itibaren bu mahallede spor sevgisinin aşılınmış olmasının etkisi çok büyüktür. Bu yüzden öncelikle doğduğum ve çocukluğumun geçtiği Gündoğdu Mahallesi'nin tüm sakinlerine şükranlarımı sunarım.

İlkokula başladığımdan itibaren eğitim öğretim hayatım boyunca, bana birçok şey katmış olup hakları ödenemeyecek olan çok kıymetli öğretmenlerime, çalışmamın hazırlanmasında katılımları için öğrencilerime, destekleri için arkadaşlarıma, öğretmenlik mesleğine başladığım 2020 yılından itibaren mesleki tecrübelerini yardımsever bir yaklaşımla bana aktarıp mesleki gelişimimde olumlu etkisi büyük olan Çamlıca Mehmet Akif Ersoy Ortaokulu Müdürü Hüseyin GÖĞER'e, yüksek lisans eğitimime başlamamdaki en büyük destekçilerim ve örneklerim olan ablam Öğr. Gör. Dr. Şeyma ÇATALGÖL'e ve amcam Yrd. Doç. Dr. Zarf ÇATALGÖL'e, yüksek lisans eğitimimdeki bu çalışmamın ortaya çıkmasında desteklerini, tecrübelerini ve bilgi birikimlerini tüm samimiyetiyle aktaran tez danışmanım sayın Dr. Öğr. Üyesi Metin ÖZLÜ'ye, bugünlere gelmemdeki desteklerini hiçbir zaman esirgemeyen ve her zaman yanımda olan çok sevdiğim aileme gönülden teşekkür ederim.

İçindekiler

KISALTMA VE SİMGELER.....	I
TABLolar LİSTESİ.....	II
ŞEKİL LİSTESİ.....	III
1. GİRİŞ	1
1.1. Eğitim	2
1.2. Öğretmenlerin Rol ve Nitelikleri.....	3
1.3. Spor	6
1.4. Beden Eğitimi.....	8
1.5. Beden Eğitimi ve Spor Dersi Öğretim Programı'nın Özel Amaçları.....	10
1.6. Beden Eğitimi ve Sporun Önemi.....	10
1.7. Beden Eğitimi ve Sporun faydaları	11
1.8. Beden Eğitimi ve Sporun Ortak Noktaları	13
1.9. Beden Eğitimi ve Sporun Farkları.....	13
1.10. Beden Eğitimi Dersindeki Önemli Hususlar	14
1.11. Türklerde Spor.....	15
1.12. Atatürk'ün Sporla İlgili Sözleri.....	16
1.13. Tutum	16
1.14. Tutumun Boyutları	17
1.14.1. Bilişsel boyut	17
1.14.2. Duygusal boyut.....	18
1.14.3. Davranışsal boyut	19
1.15. Tutumların Özellikleri.....	20
1.15.1. Kuvvet derecesi.....	20
1.15.2. Karmaşıklık derecesi.....	20
1.15.3. Bileşenler Arası Tutarlılık	21
1.15.4. Diğer Tutumlarla İlişki	21
1.16. Tutumların Oluşması.....	22
1.17. Tutumun Davranış ile Bağlantısı.....	23
1.18. Tutumlar ve Kişilik	25
1.19. İnsanın Tutum Gösterebildiği Durumlar	26
1.20. İlgili Araştırmalar	26
2. MATERYAL VE METOT	40
2.1. Araştırmanın Modeli	40

2.2. Araştırmanın Çalışma Grubu.....	41
2.3. Veri Toplama Araçları.....	42
2.3.1. Kişisel Bilgi Formu.....	42
2.3.2. Ortaöğretim Öğrencileri İçin Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği	42
2.4. Verilerin Analizi.....	43
3. BULGULAR	45
4.TARTIŞMA	52
5. SONUÇ.....	57
6. ÖNERİLER	58
7. KAYNAKÇA	59
EKLER.....	69
ÖZGEÇMİŞ.....	70

ÖZET

Bu araştırma Konya'nın Hüyük ilçesinde bulunan 4 adet devlet lisesinde öğrenim gören öğrencilerin beden eğitimi dersine yönelik tutum düzeylerini belirlemek ve bu tutum düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre farklılık gösterip göstermediğini ortaya koymak amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın evrenini 432 ortaöğretim öğrencisi oluşturmaktadır. Çalışmada öğrencilerin tutumlarını incelemek için Güllü ve Güçlü (2009) tarafından geliştirilen ve 35 maddeden oluşan, "Ortaöğretim Öğrencileri İçin Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği" kullanılmıştır. Öğrencilerin tutum ölçek puanları çeşitli değişkenlere göre (cinsiyet, aile gelir düzeyi, kardeş sayısı, yaş, anne-baba meslek, sınıf düzeyi, anne-baba eğitim durumları, ve ailede aktif spor yapmış ya da halen yapan biri olup olmaması), betimsel istatistikler (frekans, aritmetik ortalama, standart sapma); t testi, tek yönlü varyans analizi (ANOVA), post-hoc Tukey's T2 testi uygulanmıştır. Araştırmanın sonucunda öğrencilerin beden eğitimi dersine yönelik tutum düzeyleri cinsiyet ve ailenin gelir seviyesi değişkenleri açısından anlamlı farklılık bulunmuştur. Yaş, sınıf, kardeş sayısı, anne baba eğitim durumu, anne baba mesleği, ailede aktif spor yapmış olan veya halen yapan biri olup olmaması değişkenleri açısından anlamlı farklılık bulunmamıştır.

Anahtar sözcükler: Beden eğitimi dersi, ortaöğretim öğrencileri, tutum.

SUMMARY

This research was combined in order to determine the attitude levels towards physical education, which is becoming increasingly widespread in 4 public high schools in Hüyük district of Konya, and to reveal that this attitude does not differ according to various variables. The population of the research consists of 432 secondary school students. To explain the attitudes in the study, the "Physical Education Lesson Attitude Scale for Secondary School Students", filed by Güllü and Güçlü (2009) and consisting of 35 items, was used. Attitude chart scores are analyzed according to various variables (gender, family income level, number of siblings, age, parents' professions, grade level, parents' education characteristics, and whether there is someone in the family who is active in sports or currently doing sports), descriptive statistics (frequency, arithmetic mean, standard deviations); As a result of the comprehensive research of t test, one-way analysis of variance (ANOVA), post-hoc Tukey's T2 test, physical education in-depth goal-oriented attitude physical and variable income levels variations show significant differences. There is no significant difference in terms of age, grade, number of siblings, parents' education level, parents' profession, and whether there is anyone in the family who has or is currently active in sports.

Key words: Attitude, physical education lesson, secondary school students.

KISALTMA VE SİMGELER

< : Küçüktür sembolü.

> : Büyüktür sembolü.

% : Yüzde sembolü.

F : Frekans değerleri.

KO : Kareler ortalaması.

KT : Kareler toplamı.

MEB : Milli Eğitim Bakanlığı.

N : Kişi sayısı.

P : Anlamlılık düzeyi.

SPSS : Statical package social sciences.

Ss : Standart sapma.

Sd : Serbestlik derecesi.

X : Aritmetik ortalama.

Z : Z skoru.

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 2. 1 Ortaöğretim Öğrencilerinin Kişisel Özelliklerinin Frekans ve Yüzde Değerleri (N=325).....	41
Tablo 2. 2. Ortaöğretim Öğrencileri İçin Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği Olumlu ve Olumsuz Madde Sayılarının Dağılımları	43
Tablo 2. 3 Basıklık-Çarpıklık Değerleri.....	44
Tablo 3. 1 Ortaöğretim Öğrencilerinin Beden Eğitimi Tutum Puanlarının Aritmetik Ortalama, Standart Sapma Değerleri, Minimum ve Maksimum Değerleri.....	45
Tablo 3. 2 Kategorize Değişken İçin Ölçek Puan Aralıkları.....	45
Tablo 3. 3 Beden Eğitimi Dersi Tutum İstatistikleri	46
Tablo 3. 4 Ortaöğretim Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersi Tutum Puanlarının Cinsiyete Göre t-Testi Sonuçları (N=325).....	46
Tablo 3. 5 Ortaöğretim Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersi Tutum Puanlarının Yaşa Göre Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) (N=325)	46
Tablo 3. 6 Ortaöğretim Öğrencilerinin Beden Eğitimi ve Spor Dersi Tutum Puanlarının öğrenim gördükleri sınıfa Göre Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) ve LSD Testi Sonuçları (N=612)	47
Tablo 3. 7 Ortaöğretim Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersi Tutum Puanlarının Kardeş Sayılarına Göre Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) (N=325)	47
Tablo 3. 8 Ortaöğretim Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersi Tutum Puanlarının Aylık Gelire Göre Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları (N=325)	48
Tablo 3. 9. Ortaöğretim Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersi Tutum Puanlarının Aylık Gelir Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Tüthane's T2 Testi Sonuçları.....	48
Tablo 3. 10 Ortaöğretim Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersi Tutum Puanlarının Anne Eğitim Durumuna Göre Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) ve LSD Testi Sonuçları (N=325).....	49
Tablo 3. 11 Ortaöğretim Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersi Tutum Puanlarının Baba Eğitim Durumuna Göre Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları (N=325)	49
Tablo 3. 12 Ortaöğretim Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersi Tutum Puanlarının Anne Mesleğine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları (N=325).....	50
Tablo 3. 13 Ortaöğretim Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersi Tutum Puanlarının Baba Mesleğine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları (N=325).....	50
Tablo 3. 14 Ortaöğretim Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersi Tutum Puanlarının Ailede Spor Yapma Durumlarına Göre t-Testi Sonuçları (N=325)	51

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 2. 1 Araştırma Modeli	40
--	-----------

1. GİRİŞ

İnsanların bedenlerini eğitime çabaları insanlık tarihiyle paralellik göstermektedir. Bedenlerini eğitmek için geliştirdikleri hareketler, bulunulan coğrafya ile birlikte yaşadıkları insanların uygarlık seviyesi ile belirlenmiştir. Tarihi süreçte daha çok erkekler ailelerinin avlanmasından, beslenmesinden ve barınma gibi ihtiyaçlarını giderme konusunda sorumluluk almışlardır. Bu sorumluluklarının gereği olarak bedenlerini dinç ve güçlü tutmak zorunda kalmışlardır. İnsanlar av yakalamak için koşu, atlama, ok atma, mızrak atma, tırmanış gibi hareketlerle iç içe olmak zorundaydılar. Rakipleriyle mücadele edebilmek için güreşmek boğuşmak gibi eylemler yapmak zorundaydılar. Eskiden mecburiyet olarak yapılan bu eylemler günümüzdeki bedensel eğitim ve sporun başlangıcı kabul edilir (Ersoy 2020).

Beden Eğitimi: jimnastik, spor, oyun gibi eğitici kavramları içerir. Eğitimin içinde olup insanın alışkanlıkları ve davranışlarına da etki eder. İnsanı düşünsel yaşama yöneltir. Bu yüzden beden eğitiminde yetenekten çok eğitim gereklidir. Etkinlikler katı bir şekilde verilmeden oyun - spor işbirliği içinde çocukların ilgileri de göz önünde bulundurularak verilmelidir. Beden eğitimine önem verilmeyen bir sistemde okulda da ailede de gençlik örgütlerinde de eğitim hususunda başarısızlık kaçınılmazdır. Her öğrenci beden eğitimi derslerinde bedensel ve zihinsel eğitimini geliştirebilir. Çocuklar bu derslerde yeteneklerini de geliştirip sağlıklı yaşama sahip olabilirler (Güneş 2004).

Beden eğitimi ve spor bir bilim dalıdır. Beden eğitimi, beden ruh ve fikir gelişmelerini sağlayıp bu unsurların birbirleriyle koordinasyon kabiliyetini de geliştirir. Beden eğitimi ve spor etkin bir sağlık ve eğitim faaliyetidir. Beden eğitimi insanın karakter gelişimi, sağlık, moral düzeyi ve insanın verimliliği ile doğrudan ilişki içindedir. Birey ve toplumun başarılı, sağlıklı, ömrü uzun, mutlu ve verimli olabilmesi zihin ve bedenin uyumlu ve dengeli olabilmesine bağlıdır (Güçlü 2001).

Beden eğitimi genel eğitimin içinde olup birbirlerini tamamlar niteliktedirler. Beden eğitimi dersiyle öğrencilere bedenini etkili bir biçimde nasıl kullanacağı öğretilip dersle ilgili temel alışkanlık ve becerilerin kazandırılması amaçlanır. Özellikle 6 yaş ve sonrası dönemdeki beden eğitimi dersleri çocukların yeteneklerinin erken tespiti ve sporun bir yaşam biçimi haline getirilmesi

hususlarında önemli yer tutmaktadır. Günümüzün sporlarında da artık birçok şampiyonlar daha genç yaşlarda çıkmaktadır. Bu durum ilköğretim kurumlarındaki beden eğitimi ders saatlerinin önemi ve sportif alt yapılarının oluşturulması konularında olumlu etki oluşturmaktadır (Kalkınma Bakanlığı 2014).

Çağımızdaki en önemli ve gerekli ihtiyaçların başında sosyal ve ahlaksal değerlere sıkı sıkıya bağlı kalmak vardır. Bu durumu sağlayabilmek çok kolay değildir. Bu kazanımları elde edebilmenin temelinde eğitim yatar. Ahlak gibi kazandırılması zor çaba gerektiren değerler içinde çeşitli yöntemler gerekebilir. Oyunlar, etkinlikler, çeşitli materyaller de bu noktada çok fayda sağlamaktadır. Özellikle küçük yaştaki çocukların eğitiminde çeşitli oyun ve etkinlikler kalıcı öğrenmede çok etkilidir. Eski çağlardan beri Beden Eğitimi ve spor bu hususlarda en önemli araçlardan biri olmuştur. Eski çağlarda insanın bütünsel eğitiminde önemli etkisi bulunan beden eğitimi ve spor, modern çağda da çocukların ve gençlerin iyi ahlak gelişiminde önemli yer tutmaktadır (Sezen Balçıkanlı 2022).

Bilim dünyası ilerleyiş sağladıkça kimya, tıp gibi bilimler de sporda kullanılmaya başlandı. Bu alanlardaki bilimsel çalışmalar da artış göstermiştir. Çeşitli bilimsel çalışmalar, denemeler, hız, kuvvet gibi yeni kırılan rekorlar geliştikçe beden eğitimi ve spor teoride de günlük yaşamda da etkinliğini artırmıştır (Güçlü 2001).

1.1. Eğitim

Eğitim bireylerde davranışları değiştirme süreci olarak tanımlanabilir. Bunun yanında toplumdaki kültürlenme sürecinin bir paydaşıdır. Eğitimin gerçekleşmiş olması için eğitime alınan kişide değişme olması gereklidir. Eğitim ile kişide tutum, ahlak ölçüleri, eğitim verilen alandaki bilgileri ve amaçları gibi özellikler değişir. Eğitimde bir süreç vardır bir anda gerçekleşen bir durum değildir. Kasıtlı olarak yapılır. Eğitim alan bireyin davranışlarının kendi yaşantısı ile değişme sürecidir. Eğitim sadece okulda olan bir çalışma değildir. İlk olarak ailede başlayıp sokaklarda, okullarda, iş yerleri gibi farklı farklı kurumlar gibi birçok alanda devam eder (Demirel ve Kaya 2004).

Zamana ve çeşitli ülkelere göre eğitim çok farklılıklar göstermiştir. Eski Yunan eğitim sisteminde bireyi topluluğa körü körüne adapte etmeye yönelik bir

amaç vardı. Bugün ise o sistem değişip bireyin özerk bir birey haline gelmesi amaçlanmaktadır. Roma'da sanattan uzak askeri şanlar ardında koşan bireyler yetiştirilmeye çalışılıyordu. Orta Çağ zamanlarında eğitim Hristiyan kültürü etkisindeydi. Rönesans döneminde eğitim sistemi laik bir sisteme yönelmiş, bugün ise bilim eskiden sanata verilen önemin yerini almış durumdadır. Tarih boyu bu durumlara benzer şekillerde değişim göstermiştir. Değişim göstermekte zorundadır. Askeri olarak güvende olmayan bir coğrafyada yaşayan bir toplumun sanat eğitimi yerine güvenlik hususunda eğitimi ön plana alması kadar normal bir durum olamaz. Bu yüzden eğitimin amaçları da tarihsel süreçte değişime uğramıştır. Tek bir amaçtan söz edilemez. Eğitimin planlamasını ya da amaçlarını belirleyen tek bir kişi ya da bazı kişiler olmamıştır. Eğitimin yönünü ortaklaşa yaşamlar ve zamanın ihtiyaçları ve şartları belirlemiştir (Durkheim 2020).

Yirminci yüzyılda zamanla birçok faktör eğitimi yenileşmeye yönelmek zorunda bırakmıştır. Bilim alanında yenilikler, teknolojinin gelişmesi, yeni buluşlar, yeni fikirler insan haklarındaki değişimler eğitimdeki beklentiyi artırmıştır. Geleneksel eğitimin gelişmesine ihtiyaç duyulmuştur. Sadece bilgi verme ve sadece zihinsel gelişimin önemsendiği anlayışın yanında devinişsel gelişimin de duyuşsal gelişimin de desteklendiği eğitim anlayışı ön plana çıkmıştır (Islıcık 2017).

İnsanlar yeni küreselleşen dünya düzeninde kişisel ve iş hayatları bakımından aktif yaşantılar sürdürmeye çalışmaktadırlar. Bir başka söylemle dünyaya uyum sağlamaya çalışıyorlar. Eğitimde bu noktada bir süreç ve araç konumunda olarak belirleyici bir noktadadır. Hem amaç hem de araç rolünü üstlenmektedir. Yeni dünya düzeninde bireylerin kendilerini bir bütün olarak sorgulaması, yerel ile evrensel dünya arasında bağlar kurabilmesi, sosyal ve teknik alanlarda yenileşmeleri takip edebilmeleri gerekmektedir. Eğitim bu hususlarda geri kalmamak için en etkili araçlardan biridir (Fındıkçı 2004).

Eğitim milli olma özelliğine sahip olmalı, her millet kendi eğitimini kendi kültürüne göre planlaması önemli bir husustur (Yetim 2011).

1.2. Öğretmenlerin Rol ve Nitelikleri

Nitelik günümüzde eğitimin en mühim sorunlarından biridir. Sorunlar; Öğretmen, öğrenci, fiziksel olanaklar, program, araç-gereçler gibi birçok faktörden

kaynaklanabilir. Bu sorunları çözmeye en etkin kişi öğretmendir. Bu hususta öğretmene çok fazla yük düşmektedir. Öğretmenin öğrencilere genel yaklaşımı sıcakkanlı ve dostça olmalıdır. İyi bir öğretmen güven vermelidir. Danışman olup öğreteceği içeriği etkili bir biçimde sunabilip öğrencilerin öğrenmelerini sağlayabilmelidir. Etkin bir şekilde yönetme kabiliyetine sahip olup, sınıfın kontrolünü de hep elinde tutabilmelidir. Donanım olarak alanında bilgili olup mesleki etiği de izlemelidir. Değerlendirmelerini yaparken yansız tutumlarda bulunmalıdır. Toplum gözünde de onay gören biri olabilmelidir. Kavgacı ve ahlaken bozuk biri olmamalıdır. Öğretmen sınıftaki otoritenin temsilcisi gibidir. Başarı ve başarısızlığın temelinde öğretmenin bu konudaki gücü önemli yer tutar (Demirel ve Kaya 2004).

Öğretmenin en geleneksel rollerinden biri bilgi aktarıcısı olmasıdır. Bunun için öğretmenlerin bilgi donanımı yüksek olmalıdır. Yeni dünya düzeninde her geçen gün hızla gelişen güncel bilgilere hakim olmakta kolay değildir. Bu yüzden öğretmenlik özveri gerektiren bir meslek ve sevilerek yapılabilecek bir meslektir. Başarılı öğretmenlerin yeni dünya düzeninde öğretme hususundaki etkisi azalmaya başlayıp öğrenme hususundaki etkisi artma eğilimindedir. Öğretmenler bilgi teknolojileri alanlarından yararlanmalı, bilgisayar destekli eğitimler verebilmelidir. Öğretmenler insan kaynakları alanında da kendini yetiştirmelidir. Okulda olan bir problemde önce sorunu çözmek için kendisini de sorgulamalıdır. Toplumsal dönüşümün merkezinde olabilmelidir. Yerel ve kültürel eğitim gereksinimleri haricinde küresel eğitimde takipçisi olmalıdır. Sadece öğrencileri değerlendirme yapmamalı, kendisini de değerlendirmelidir. Öğrencilere direkt bilgiyi aktarmak yerine öğrencinin bilgiyi alabileceği aktif ortamı oluşturabilmelidir. Ahlaki değerler, iletişim, saygı, insan ilişkileri gibi önemli değerlerin kazanılması için de uygun ortamları hazırlayabilmelidir (Fındıkçı 2004).

Öğretmenler kişilik olarak hoşgörülü ve sabırlı, açık fikirli ve esnek olmalıdır. Sevecen, esprili ve anlayışlı bir mizaca sahip olup öğrencilerine yönelik yüksek başarı beklentisine sahip olmalıdır. Cesaretlendirici ve destekleyici olup yüksek genel kültür, mesleki bilgi ve becerilerine sahip kişiler olmalıdır (Erden 2011).

Son yıllarda öğretmenler liberal bir eğitim almış, zeki, sosyal hayatta etkin olarak yaşayan profesyonel kişiler olarak görülmektedir. Böyle olan öğretmenler bilime bağlı olup öğrencilerinin bilgiye ulaşabilmesi hususunda zekice çalışıp onlara etkin bir rehber olacaktır. Bu tip öğretmenler çalıştığı şartlar ve yetenekleri ne olursa olsun tüm öğrencilerinin başarılı olabilmesi için çabalayan kişilerdir. Günümüzde insanlar öğretmenlerden öğrencilere sadece içerik aktarma ve beceri kazandırma yetkinliklerinden daha fazla şeyler beklemektedirler. Öğretmenler tüm hareketleriyle aydın, erdemli, çalışkan, eğitim almış kişilerin vücut bulmuş hali gibi olmalıdır. Toplumun bu tespiti ve arzusu doğrultusunda öğrencilerini de kendini de şekillendirmelidir (Çelikten 2005).

Öğretmenlerin öğrencilere ne öğrettiği ya da nasıl öğrettiğinden çok öğretmen ile öğrencilerinin arasında geçen ilişkinin kalitesi önemlidir. Etkili bir eğitimin gerçekleşebilmesi için öğrencilerle öğretmenlerin arasında iyi bir iletişim olması gerekir. Etkin dinlemek ve etkin konuşmak en önemli ve en basit hususlardandır. İyi bir iletişimin olduğu sınıfta Matematik, kimya, Edebiyat, tarih gibi dersler bile çok keyifli geçerken iletişimin iyi olmadığı sınıflarda basketbol resim jimnastik gibi dersler bile sıkıcı geçebilmektedir. Etkili iletişim ve kurallara uymada en güzel yöntemlerden biri de öğretmen ve öğrencilerin birlikte toplantı yapıp sınıf kurallarını birlikte belirledikleri yöntemidir. Hem demokratik bir ortam oluşmuş olur hem de öğrencilerin kurallara uyma hususunda isteklilikleri artar (Gordon 2014).

Gelecek için, öğretmenler ve bu meslek üzerinde etkin bir biçimde çalışılmalıdır. İyi bir eğitim sistemine sahip olabilmek için etkin ve iyi öğretmenlere ihtiyaç vardır. Öğretmenin zamanla etkinlikleri ve rolleri de artış göstermektedir. Öğretmenlik bir uzmanlık mesleği oluşunun yanında bir sanata benzer. Önemli olan iyi öğretmenler yetiştirebilmektir. Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk yıllarında da birçok olumsuz faktör yoksunluklar ve yokluk içindeyken bile öğretmenlerin nitelikli olmaları gerekliliği hususunda çokça durulmuştur. Öğretmen yetiştirmek özveri gerektiren bir husustur. Öğretmen adaylarının seçimi, hizmetten önceki eğitim dönemlerinde, uygulama dönemlerinde, uygulama dönemlerindeki izleme - değerlendirme çalışmalarında, öğretmenlere verilen hizmet içi eğitimlerde yapılan uygulamalar doğru bir şekilde planlanmalıdır. Bu uygulamalar öğretmenin niteliği ve dolayısıyla vereceği eğitimin niteliğinde etkili olacaktır. Eğitimi bu şekilde

planlarken güncel takip edilmelidir. Öğretmen rollerinin her geçen gün giderek değişmeye başlaması ve artması bu süreçlerin önemini ortaya koymaktadır. Öğretmenlerin alan bilgisi, öğretim sürecindeki bilgi birikimleri, değerlendirme, koordinasyon, işbirliği gibi alanlardaki yeterlilikleri sürekli olarak artırılmaya çalışılmalıdır (Çelikten 2005).

Öğretmenlik her zaman çok kıymetli bir meslek olarak kalacaktır. Çünkü; gelecek nesilleri yetiştirip onları hayata hazırlamak hem çok değerli hem de emek isteyen bir durumdur. Öğretmenlerin görevlerini layıkıyla ve verimli bir şekilde yapabilmesi için de belli şartların yerine getiriliyor olması gerekir. Öğretmenlerin ekonomik, kültürel, sosyal yönden de iyi bir seviyede yaşamını sürdürüyor olması mesleki başarılarını da artıracaktır (Pişkin ve Parlar 2021).

1.3. Spor

Spor kelimesini tanımlamak kolay değildir. İnsan, toplum ve insanlık bağlamında önemli yeri vardır. Spor yapan kişi yalnızca sporla sınırlı kalmaz. Çünkü spor yaşamın bütününe yayılır. Spor bir insan olayıdır, bir mücadele biçimidir ve oyun özelliği de vardır (Erdemli 2021).

Spor insanların zihinsel ve fiziksel gelişimlerine fayda sağlayıp grupla ya da bireysel olarak yapıp, belli kuralları olan, içinde rekabeti barındıran kültürel ve sosyal bir olgudur. Günün stresinden insanların sığındığı bir liman gibidir. İnsanları sosyalleştirip diğer insanlarla iyi ilişkiler kurmasını sağlar (Yapan 2007).

Spor insanlık tarihi kadar eskidir. Yunanlılar cimmastik ismini vermişlerdir. Onlardan çok daha eskiden Mısırlılar, Hintliler ve Türklerinde kendilerine göre idman yöntemleri vardır. İnsanlığın hiçbir devri sporsuz bir şekilde geçmemiştir (Sırrı 1932).

İnsan dünyaya gelişinden itibaren sosyal hayatında vücut kültürü ve spor önemli olmuştur. Spor alanlarındaki mücadeleler özellikle 1900'li yıllardan sonra artış göstermiştir. Olimpiyatlar tekrar başlamış, spor branşları federasyonlaşmaya başlamıştır. Sporcular, Afrika oyunları, Dünya Şampiyonaları, Asya oyunları gibi birçok organizasyonda ülkelerini en iyi şekilde temsil etmeye çalışmaktadırlar. Bu organizasyonlarda ülkelerinin propagandalarını ve reklamlarını da yapmaktadırlar.

100 m olimpiyat şampiyonu Trinidad’lı atletin “ ben ülkemi tanıtmaya geldim” sözü tanıtım için uygun bir örnektir (Güçlü 2001).

Spor, çocukların motor becerileri ile sosyal yönden gelişimlerine etki etmektedir. Okul öncesinde spora başlayan çocukların motor becerileri de erken yaşta gelişmiş olacaktır. Motor becerileri erken yaşta gelişmiş olan çocukların okula başladıktan sonra yeteneklerine uygun spora yönlendirilmeleri de kolaylaşacaktır (Yıldız ve Çetin 2018).

Spor, geleneksel olarak düşünüldüğünde insanın sağlıklı bir biçimde hayatını sürdürebilmesi amacıyla tavsiye edilen bir hobi alanıdır. Günümüzde daha komplike bir yapıya kavuşmuştur ve içerisinde ekonomik ve siyasi unsurları da barındırır. Zaman içerisinde ticarileşerek önemi artmıştır. Faaliyetlerde kullanılan sermaye arttıkça ekonomik yapısı da büyümüştür. Kâr beklentisi fazlalaştıkça rekabet olgusu da gelişmiştir. Devletlerin de zaman içerisinde spora bakışı değişmiştir. Denetleyici, düzenleyici ve iktisadi bir aktör rolüne bürünmüştür (Saatçioğlu 2013).

Sporun doğasındaki belki de en kıymetli özelliği kurallarının olmasıdır. Çünkü eğer kurallar olmasaydı herkes kendi özgür iradesiyle mücadele etmek isteyeceği için eşitlik ve adaletten söz edilemezdi. Spor zamanla büyüüp küreselleştikçe kurallar daha da önem arz etmiştir. Büyük bir ekonomik güç olması ve kapsamının çok genişlemiş olması kazanma arzusuyla birleşince sporun içine de kötülük, yalan, hile, adaletsizlik gibi kavramların girmesine neden olmuştur. Önüne geçilemeyen ahlak dışı davranışlarda yaşanabilmektedir. Sporun kurallarının olması bu olumsuz davranışları bastırabilmek için en önemli kaynaktır (Yapan 2007).

Spor örgütlenmesi çoğu ülkede devlet eliyle yapılmaktadır. Zamanla da değişim ve gelişime uğramaktadır. Bu değişim ülkenin siyasi ve ekonomik bakış açısına göre ve çağın getirdiği yeni ihtiyaçlara göre olabilmektedir. Bu örgütlenmeler farklı ülkelerde farklı şekillerde olabilmektedir ancak genel olarak federasyonlara, yerel yönetimlere, özel ve gönüllü kuruluşlara bırakılmaktadır. Türkiye’de spor yönetimini Gençlik ve spor bakanlığı (GSB) yürütmektedir. Federasyonlar Türkiye’de bağımsızdır ancak maddi kaynak bakımından Gençlik ve Spor Bakanlığı’nın desteğine ihtiyaç duymaktadır. Ancak bu durum yönetimlerinde bağımsız davranabilme imkanlarını kısıtlamaktadır. Spor Türkiye’de yasal

düzenlemelerle güvence altına alınmıştır, bu düzenlemeler anayasa, kalkınma planları ve hükümet programları ile olmaktadır. Birçok spor branşı devlet desteği sayesinde ayakta kalabilmektedir. Ancak futbol gibi branşlar devlet desteği olmadan da ayakta kalabilmektedir. Böyle branşlar bu sebepten gerçek anlamda bağımsız statüye kavuşmaktadır (Kalkınma Bakanlığı 2014).

1.4. Beden Eğitimi

Beden eğitimi hareket ederek öğrenmek veya hareket etmeyi öğrenmek olarak tanımlanabilir. Başka bir söylemle fiziksel etkinliklerin planlı bir şekilde yaşantıya döndürülmesi olarak açıklanabilir. Çocuklar çevresini keşfederken hareketi bir araç olarak kullanırlar. İnsanlarda duygusal ve zihinsel alanlar birbiriyle bağlantılıdır. Bu yüzden beden eğitimi etkinlikleri bir plan çerçevesinde ve amaca yönelik yapılmalıdır (Tamer 1988).

Beden eğitimi öğrencilerin gelişim özellikleri gözetilip toplum ve birey açısından mutlu, sağlıklı, iyi ahlaklı bir kişilik sahibi; milli kültürün gerektirdiği kişilik özelliklerine sahip olmuş; yapıcı ve üretken bireyler olarak yetiştirilmeleri için gerekli olan eğitimidir (MEB Yayınları 1997).

Beden eğitimi oyun, spor ve cimmastikten oluşur. Cimmastik vücuttaki kas ve eklem gruplarının görevleri ve önemlerine göre hareketlerin çalışma ve uygulama esaslarını belirten bir tekniktir. Oyun da çocuklar için elzemdir. Vücutlarındaki enerjiyi, kuvveti oyunla atabilirler. Zihin yorgunluklarını atarlar. Spor bedenın kuvvet ve çevikliğini artırıp irade gücünü de artıran bilinçli hareketlerdir. Sporun temelinde ise müsabaka ve yarış vardır (Sırrı 1932).

Beden eğitimi ortak paylaşımların çokça yaşandığı, psikomotor öğelerin geliştirildiği sosyal bir derstir. Derste öğrenciler sportif anlamda kendilerini ifade edip, anlaşılma ve değer verilme duygularını paylaşırlar. Dersin hak ettiği değeri ancak antrenörler ve dersin öğretmenleri verebilir. Öğrencilerden derslerde disiplin, sistemli davranışlar, katılım, okul genel başarısında yüksek performans, başarı ve zevk alma gibi unsurların dengelenmesi beklenir. Beden eğitimi dersi bireylerin beden ve ruh sağlığını geliştirir. Önemli olan husus derse etkin katılımdır (Aracı 2006). Beden Eğitimi çocukların başka çocuklarla oynama ihtiyacını, mücadele etme

isteği ve takdir edilmek arzusunu, hareket etme, motor beceri sayesinde yaşantılar kazanma gibi ihtiyaçlarını karşılar (Tamer 1988).

Beden eğitimi dersi mutlaka ders programlarına uygun bir şekilde monte edilmelidir. Çünkü bu ders öğrencilerin sağlıklı olmasını ve zihinlerini boşaltabilmelerine katkı sağlamaktadır. Çocukların düzenli olarak spor etkinliklerine katılmalarını sağlayıp sınavlara yönelik streslerini azaltır. Huzurlu bireyler yetiştirmede büyük öneme sahiptir (Dalkıran ve Tuncel 2007).

İnsan hareket ederek yaşayan bir varlıktır. Kişilerin alışkanlıkları erken yaşlarda şekillenmeye başlar. Çocukluk çağları oyun ve hareketin en çok yaşandığı dönemdir. Bu yüzden beden eğitimi aktivitelerine erken yaşta başlanmalıdır. Küçük yaşlarda kazanılmayan bazı beceri ya da spor yapma alışkanlıklarının ileride kazanılması daha zor ya da imkansız hale gelir (Tamer 1988).

Küçük yaşlarda Beden Eğitimi derslerinin önemsenmediği bireyler gençlik çağlarına geldiklerinde spor bilinci ve alışkanlıkları edinememiş bireyleri oluşturmaktadır. Sonuçta beden enerjilerini iyi kullanamayan sağlıklı nesiller ortaya çıkabilmektedir. Bu nesillerde çeşitli davranış problemleri şiddet eğilimi de görülebilmektedir. Bunlar bilindikçe dünyadaki birçok ülke beden eğitimi derslerini artırma yoluna gitmeye başlamıştır (Dalkıran ve Tuncel 2007).

Beden eğitimiyle ilgili bazı kavramlar birbirleriyle karıştırılıp birbirlerinin yerine kullanılabilmektedir. Fiziksel aktivite, fiziksel uygunluk ve egzersiz kavramları bunlardan bazılarıdır. Fiziksel aktivite vücudun kaslarınca üretilip enerji harcattıran herhangi bir vücut hareketidir. Fiziksel uygunluk, insanların sağlığı veya becerileri ile alakalı özel testlerle ölçülebilen özellikleridir. Egzersiz, fiziksel aktivitenin özelleşmiş bir alt kümesi gibidir. Planlanmış, yapılandırılmış ve tekrarlı bir şekilde yapılan hareketlerdir. Fiziksel uygunluğu iyileştirmek ya da sürdürmek temel ya da ara hedeftir (Caspersen 1985).

Beden Eğitimi Öğretmenleri öğrencilerin güvenini kolaylıkla sağlayabilmektedir. Öğrenciyle kılık kıyafetinin aynı olması, dersler dışında müsabakalar sayesinde okul dışında da birlikte vakit geçirebilme imkanları, birlikte oyun oynayabilme imkanları, seyahat edebilme imkanları, ortak heyecanlara sahip olmaları nedeniyle çok fazla öğrenciye rol model olma imkanları da vardır. Bu

avantajları sayesinde değerler eğitimi hususunda da en etkili olabilecek öğretmenlerden biri beden eğitimi öğretmenleri olacaktır (Kuter ve Kuter 2012).

1.5. Beden Eğitimi ve Spor Dersi Öğretim Programı'nın Özel Amaçları

“Beden Eğitimi ve Spor dersini alan öğrencilerin aşağıda ifade edilen şu program çıktılarına ulaşmaları beklenmektedir:

1. Çeşitli fiziksel etkinliklere ve sporlara özgü hareket becerilerini geliştirir.
2. Hareket kavramlarını ve ilkelerini, çeşitli fiziksel etkinliklerde ve sporlarda kullanır.
3. Hareket stratejilerini ve taktiklerini, çeşitli fiziksel etkinliklerde ve sporlarda kullanır.
4. Sağlıklı hayatla ilgili fiziksel etkinlik ve spor kavramlarıyla ilkelerini açıklar.
5. Sağlıklı olmak, sağlığını geliştirmek için fiziksel etkinliklere ve sporlara düzenli olarak katılır.
6. Beden eğitimi ve sporla ilgili kültürel birikim ve değerlerimizi kavrar.
7. Beden eğitimi ve spor yoluyla öz yönetim becerilerini geliştirir.
8. Beden eğitimi ve spor yoluyla iletişim becerileri, iş birliği, adil oyun (fair play), sosyal sorumluluk, liderlik, doğaya duyarlılık ve farklılıklara saygı özelliklerini geliştirir” (MEB, 2018).

1.6. Beden Eğitimi ve Sporun Önemi

Kültür toplumlarda değişik yollardan gelecek nesillere aktarılır. İlk ve ortaokullar bu hususta önemli yere sahiptir. Kültür, genç kuşaklara milli eğitim plan ve programları çerçevesinde okullar yoluyla aktarılır. Ülkemiz zengin bir tarih ve kültür birikimine sahiptir. Bu zenginliklerle beslenen eğitim öğretim sistemi olması elzemdir. Çeşitli oyunlara ve spor etkinliklerine dayalı olan beden eğitimi dersi de bu sistemin en önemli parçalarındandır. Beden eğitimi öğretmeni yetiştiren yüksek okul ve fakültelerde bu hususa önem verilmelidir. Milli Eğitim Bakanlığında görevli öğretmenlere bu hususlarda hizmet içi eğitimler aldırılmalıdır (Yoncalık 2004).

Güzellik doğuştan da gelebilir, sonradan da değiştirilebilir. Hatta milletlerin toplumların bile nesiller içerisinde vücut güzellikleri artırılabilir. Bakımsız kalan toplumlar ise kötüye gidebilir. Günümüzde insanların kılık kıyafetlerine dikkat edilirken eski yunan toplumunda vücut güzelliğine ve beden terbiyesine dikkat edilirdi. Bu ilgi sanat eserlerine de yansımış, en güzel vücutlu insanların heykellerini yapmışlardır. Bu güzel vücutlar elbette çalışmayla elde edilmiştir. Yunanistan'da eskiden vücut idmanları ibadet mahiyetindeydi. Vücudun sıhhat ve tenasübünden doğan bu güzelliğe çok değer verilirdi. İnsanlar o devirlerde kısmen çıplak gezerlerdi. Yunan tarihinde olduğu gibi günümüzde de zekânın bir cevher olduğu, vücudunda onun koruması olduğu bilinmektedir. Vücudun kudret ve mukavemeti günümüzde de birçok başarının anahtarı konumundadır. Zayıf, tembel, çelimsiz, beceriksiz insanların kendilerine zararının olmasının yanında bütün millete de dolaylı olarak zararı olur (Sırrı 1932).

Dünyada obezite yapılan birçok çalışmada da kanıtlandığı üzere her geçen gün artmaktadır. Bu durumun düzeltilmesi ve sağlıklı yaşamın elde edilebilmesi için de beden eğitimi derslerinin önemi büyüktür (Kalkınma Bakanlığı 2014).

1.7. Beden Eğitimi ve Sporun faydaları

Beden eğitimi ve spor sağlıklı ve mutlu yaşamı sağlar. Gerekli çabukluk, çeviklik, kuvvet, elastikiyet gibi özellikleri kazandırır. Hastalıklara karşı direnç, iyi duruş alışkanlıkları ve normal ölçülerdeki kemik, kas yapısını kazandırır. İş birliği yapabilme kabiliyetini geliştirip kurallara saygı duyabilmeyi öğretir. İlk yardım bilgisi kazandırır. Çeşitli oyunlar, folklor, milli ve mahalli oyunlar için gerekli yetenek ve becerileri geliştirir. Bireylerin boş zamanlarını değerlendirir ve kendi yetenekleri doğrultusunda beden eğitiminin bazı dallarına ilgi duyup bu alanlarda çalışmalar yapmasını sağlar. İnsanlar bedenle yapılan yarışmaları ve etkinlikleri seyretmekten keyif alıp doğru, yanlış ve hileli davranışları görüp farkındalık kazanır. Hoşgörü, iyi davranışları takdir etme, arkadaşlık, kendine güven duyma gibi güzel özellikler kazandırır (MEB Yayınları 1997).

Düşünme kabiliyetini artırır, psikolojik olarak vücut direncini artırır. Kalp damar hastası olma riskini azaltır, kemik yapısını güçlendirir, yağ dokusunu azaltıp sağlıklı bir şekilde kilo vermeyi sağlar, günlük aktiviteleri gerçekleştirmeyi

kolaylaştırır, vücut direncini artırır, uykusuzluk sorununa iyi gelir, dayanıklılığı geliştirir, danslar, çeşitli oyunlar, ritmik faaliyetler gibi etkinlikler için gerekli yetenek ve becerileri kazandırır. Kültürel zevk alınmasını, boş zamanları değerlendirmeyi, kurallara saygı duymayı ve öz kontrolü sağlar. Planlı bir biçimde çalışıp dinlenme kontrolünü sağlar. Toplumsal sorumluluğu sağlar. Birlikte iş yapma kapasitesini artırır. Üretken ve yapıcı bir insan olmayı sağlar, iş gücüne katkı sağlar, yaratıcılık gücüne ve ihtisaslaşmaya olumlu etki yapar. Kişinin toplumda yer edinmesine olanak sağlar, toplumların kültür ve eğitim seviyelerine olumlu etki yapar. Kötü alışkanlıklardan korunma hususunda faydası vardır. Sosyal hayat için olumlu etkisi olur. Yetenek düzeylerine göre fırsat eşitliği sağlar, bireylere hem statü, hem de maddi güç sağlayabilir. İnsanın niteliklerini artırır. Bireye güzel alışkanlıklar kazandırmada olumlu etkisi olur. Ulusal ve uluslararası ilişkilerde diploması alanında olumlu etkileri olur. Dış politikada ülkelerin olumlu propaganda yapmasına olanak sağlar. Uluslararası dostluk ve barış sağlama hususunda olumlu etkisi vardır. Turizmin gelişmesine etki sağlar. Özel bireylerin ve suçlu bireylerin sosyal hayata kazandırılmasında önemli etkisi vardır (Aracı 2006).

Öğrenim çağındaki öğrencilerin eğitiminde beden ile zihni birlikte ele almak gerekir. Özellikle ilkokuldaki öğrenciler derslere odaklanmakta zorluk yaşayabilmektedir. Beden Eğitimi dersindeki oyunlar bu hususta olumlu etki göstermektedir. Örneğin basketbol potasına atış yapan bir öğrenci tüm dikkatini toplayarak atış yapar. Atışı yaparken başka bir şeyle ilgilenmeyip tüm dikkatini toplamış haldedir. Sportif aktivite yapmayıp hep zihinsel aktiviteler yapmak öğrenciyi olumsuz etkileyecektir (Güneş 2004).

Sporun dünya çapında popülerliğinin yanında topluma faydası da çok fazladır. Toplum sağlığına katkısının yanında iş olanakları sayesinde ekonomiye de katkı sağlar. Doğal afet savaş gibi durumlar yaşamış bölgelerde, insanların eğlenceli oyunlar gibi aktiviteler yapmaları sayesinde mutluluk ve neşe gibi iyi duygular hissetmelerini sağlar. Spor gençlerin hayatlarını yeniden yönlendirebilme gücüne sahiptir. Her türlü fırsat eşitsizlikleri ve yoksullukların olduğu yerlerde sporun olumlu etkileri vardır. Zorluklarla mücadeleler hususunda yapıcı ve pozitif davranabilme kişilik özelliklerini geliştirir. Spor, hakkında konuşma ve sohbet etme

ortamı yaratır. Gençler için rol modeller oluşturabilir. Toplumlara ve insanlara bir araya getirip kaynaştırma gücü de vardır (Hosta 2015).

Beden eğitimi derslerinde kişi sınırlı ve güçlü yönlerini tanır, sağlığına karşı bilinçlenip mutlu ve sağlıklı bir yaşam için gerekli bilgi beceri ve davranışları kazanır (Güneş 2004).

1.8. Beden Eğitimi ve Sporun Ortak Noktaları

İki kavramda zevk ve estetik içerir, bilimsel verilere dayanır, bireyler arasındaki iletişimi artırır, hem eğlence hem de eğitim aracı olarak kullanılırlar. Serbest zamanları değerlendirme aracı olarak kullanılabilirler (Aracı 2006).

Beden eğitimi ve spor kavramları anlam olarak da işlev olarak da birbirine yakın kavramlardır ve birbirleriyle ilişki içindedirler. Sporun; başarı, rekabet, yarışma gibi farklı hedeflere ulaşma amaçları olsa da ortak hedef olarak iki kavram da beden ve ruh sağlığını geliştirmeyi hedefler. Toplumda beden eğitimi kavramı da spor kavramı da aynı anlama geliyormuş gibi çok zaman birbirinin yerine kullanılmaktadır. Bu durum zaman içerisinde tanımlarını da ayrı ayrı yapmak yerine beden eğitimi ve spor kavramını ortaya çıkarmıştır (Akkoyunlu 1996).

1.9. Beden Eğitimi ve Sporun Farkları

Spor, beden eğitimi egzersizlerinin farklı farklı branşlarda somutlaşmış şekli gibidir. Üst düzeyde yapılır ve gelişmiş fizyolojik ve psikolojik özellikler gerektirir. Beden eğitimi ruh ve beden sağlığını geliştiren hareketlerin bütünü olarak karşımıza çıkarken sporun içinde rekabet, mücadele, heyecan ve üstün gelme arzusu vardır. Spor üretime katkı sağlayıp toplumlar arası ilişkileri artırır. Politika aracı olarak kullanılabilen profesyonel bir uğraştır (Aracı 2006).

Beden eğitimi ile spor arasında kesin sınırlar çizmek kolay olmamakla birlikte sporun kendine has üstün bir cazibesi vardır. Beden eğitimi etkinlikleri küresel bir güç haline dönüşmemiş olup sportif etkinlikler dünya çapında etkili bir konumdadır. Bu konum en iyilerin seçilmesini gerekli kılmıştır ve yarışma duygusu ön plana çıkmıştır. Yarışma ve kazanma arzusu zaman içerisinde sporda üstün teknik, düzenli antrenman ve estetik gibi kavramları ön plana çıkarmıştır (Dinçtürk 1988).

Beden eğitimi genel pedagojik eğitimin içinde bireyin kişilik gelişiminde etkili bir araçtır. Zorlayıcı kas çalışmaları, ağır antrenmanlar gibi programları içermez. Sağlıklı yaşam için hareket programlarının ölçüsünü ve kapsamını belirler. Sporda durum çok daha zordur. Birey başarı elde edebilmek için çok ağır antrenman programlarına girip her türlü zorluklara göğüs germek durumunda kalır (Akkoyunlu 1996).

1.10. Beden Eğitimi Dersindeki Önemli Hususlar

Temel spor eğitimi çocukların gelişim hızlarına göre çok yönlü bir şekilde sportif ve eğitsel oyunlarla desteklenmelidir. Temel spor eğitimindeki amaç çocukların fonksiyonel ve fiziki kapasitelerini artırıp vücutlarını güçlendirmek ve aynı zamanda sporu sevdirep düzenli antrenman yapma alışkanlığı kazandırmaktır. Bunun için ilk yapılması gereken çocuklara çok yönlü ve geniş kapsamlı spor aktiviteleri yaptırılıp yetenek ve beceri keşfi yapılmalıdır. Yönelebilecekleri spor alanlarının tespitleri yapılmalıdır. Bu süreçte sürekli güncel teknik ve yöntemler izlenilmelidir. Sporda uluslararası alanlarda başarı elde etme yaşı gittikçe düşmektedir. Bu durum çocukların yaş dönemlerine uygun antrenman programlarının hazırlanmasını gerektirmektedir. Çocukları başarıya ulaştırmak ancak erken yaşlarda, yaş ve gelişim özelliklerine uygun çalışmalar yapılırsa mümkün olacaktır (Mengütay 2002).

Beden eğitimi dersinin öğretiminde hazır bulunuşluk önemli bir etkidir. Hazır bulunuşluğun sağlanabilmesi için öğrencilerin olgunlaşmalarıyla uyumlu davranışlara yönelik ön çalışmalar yapılmalıdır. Bu sayede öğrenci yeni bir davranışı öğrenmede zorluk yaşamayacaktır (Topkaya 2011).

Dersler işlenişi tamamen metodun ilkelerine göre değil, öğrencilerin gelişim özellikleri, yetenekleri ve okul imkanları göz önünde bulundurularak planlanmalıdır. Öğrencilerin hepsini aynı seviyede yetiştirebilmek mümkün değildir. Her öğrencinin kendine göre yetenekleri vardır. Bu farklılıklar göz önünde bulundurulmalıdır. Çocukların sağlık durumları bilinmeli, kontrolden geçirilmelidir. Haftanın belli günlerinde önceden hazırlanan bir plan programa göre sosyal etkinliklere yer verilebilir. Spor odası olan yerlerde derslerden önce hijyen ve temizlik durumu gözden geçirilmelidir. Böyle bir yer yoksa okula yakın farklı kurumlardan böyle

alanlar istenebilir. Bu alanların havalandırması kontrol edilmelidir. Ders ihmal edilmemelidir. Öğretmenin çevresinde değerli sporcular varsa dersin uygulamalarında okul şartlarına uygun şekilde bu kişilerden yararlanmaya çalışmalıdır (MEB Yayınları 1997).

Beden eğitimi dersi öğretimi sonucunda çocukta tutum, bilgi ve psikomotor davranışlarında ilerleme sağlanması gerekir. Öğrenme dar kapsamlı değil geniş kapsamlı ve çok yönlü olmalıdır. Bu sayede çabuk düşünebilme, problemler karşısında çözümler üretebilme, doğru kararlar alabilme, gerçekleştirilen davranışların çocukların da hoşuna gitmesi, davranışları gerçekleştirmede istekli olma, başarı duygusunu elde etme gibi kazanımlar elde edilecektir (Topkaya 2011).

Köy okullarında da öğretmen, okulun imkanları ve şartlara göre dersle ilgili planlamalar yapmalıdır. Spor kolu etkin çalışıp sporla ilgili gerekli planlamaları okulun şartları ve saatlerine göre planlamalıdır. Öğretmen imkanları kısıtlı okullarda ders için gerekli basit beden eğitimi gereçlerini, okulun imkanları çerçevesinde kendisi yapabilmelidir. Atatürk ilke ve inkılapları derse uygulanmalıdır (MEB Yayınları 1997).

1.11. Türklerde Spor

Bedensel faaliyetler tarih boyunca Türklerin aktif olduğu bir alan olmuştur. Sürekli bedensel faaliyetlerle iç içe olan Türkler hem sağlık açısından olumlu etkilenmişlerdir hem de binicilik ve okçuluk alanındaki uzmanlıkları sayesinde savaş meydanlarında avantaj elde etmişlerdir. Türkler spor hususunda bu denli aktif bir millet olduklarından bu durum kültürlerini de etkilemiştir. Özellikle okçuluk, güreş ve binicilik alanlarında uzman olan Türkler neredeyse her spor dalıyla da uğraşmışlardır. Eski Türk Uygarlıkları araştırmalarında da spor alanındaki ilgileri görülmektedir (Dever 2015).

Spor insan topluluklarının kültürlenip millet olmasında etkili olan unsurlardan biridir. Türklerde tarih boyunca sporcu bir millet olmuştur. Günümüzde hala diğer dünya devletlerince Türk gibi kuvvetli sözü kullanılmaktadır. Türkler Müslümanlık öncesi asyada zor ve çetin şartlarda yaşamlarını sürdürmüşlerdir. Bu durum Türklerin kahraman ve cengaver olmasında etkili olmuştur (Güven 1992).

Toplumda sporun yaygın hale getirilmesi sosyal ilişkiler ağının kurulmasına bağlıdır. Bu ağın yaygınlaştırılabilmesi için birçok sektöre de görev düşmekte olup devletinde gerekli tedbirleri alması elzemdir. Spor eğitimi ve hukuki mevzuatları bu amaç doğrultusunda düzenlemelidir. Osmanlı devleti de bu konuda etkin davranmıştır. Etkisi günümüzde halen devam eden önemli gelişmeleri gerçekleştirmiştir. Avrupa'daki sistemlerin benimsenmesi beden eğitimi alanında da olmuştur. Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk yıllarında aldığı önemli bir kararla beden eğitimi dersinin tüm eğitim kurumlarında zorunlu ders olarak okutulma kararı dünyada ilk niteliğindedir (Kıyıcı ve Ark 2010).

1.12. Atatürk'ün Sporla İlgili Sözleri

“Spor, yalnız beden kabiliyetinin bir üstünlüğü sayılmaz; idrak ve ahlak da bu işe yardım eder. Zeka ve kavrayışı kısa olan kuvvetliler, zeka kavrayışı yerinde olan daha az kuvvetlilerle başa çıkamazlar. Ben sporcunun zeki, çevik ve aynı zamanda ahlaklısını severim.”

“Türk milleti anadan doğma sporcudur. Henüz yürümeye başlayan köy çocuklarını bile harman yerinde güreşirken görürsünüz. Ata en çok ve iyi binen yalnız Türk erkekleri değil Türk kadını da bu işi iyi bilir.”

“Spordan yoksun olan bir gençlik, nasıl ki vatan müdafası sırasında etkili olamıyorsa, insan denen varlığın kafa yapısı da ne derece tekamül ederse etsin, bedeni inkişafı noksan ve yetersiz olursa, o vücut, o kafayı ileri götüremez, taşıyamaz.” (Aracı 2006).

“Dünyada spor hayatı, spor alemi çok önemlidir. Bu kadar önemli olan spor hayatı bizim için daha önemlidir.” (MEB Yayınları,1997).

1.13. Tutum

Tutum bir bireye ait olup ve bireye psikolojik olarak etki eden nesne hakkında duygu, his, düşünce ve davranışlarının temelini oluşturan eğilimler niteliğindedir (Çöllü ve Öztürk 2006). Bu eğilim nesnelere, kurumlara, fikirlere, olaylara ya da diğer insanlara yönelik olabilir. Kişinin davranışlarında tutarlılık sağlar. Bir insanın çok fazla sayıda tutumu olabilir. Olaylar, kurumlar, eşyalar, dinler

gibi aslında gerçekte varlığı olan psikolojik olan her şeye karşı tutum oluşabilir. Kişilerin kendisi için psikolojik olarak önem taşıması gerekmektedir (Çetin 2012).

İnsanlar çevreleriyle sürekli olarak iletişim halindedirler. İletişim esnasında etkileşimde oluşmaktadır. Bu etkileşimlerde bilgi akışı sonucunda bir inanç, düşünce ve yargı sistemi oluşmaktadır. Bireylerin bu inanç ve düşünce yapıları nesneyle tekrar karşılaştığında nasıl bir tepkide bulunacağını belirler. Bu tepki şekilleri bireyin tutumlarıdır. İlk kez karşılaşılan bir nesneye karşı böyle bir inanç ve düşünce sistemi olmadığından sergilenen bir tutum da olmaz. Tutumlar bireye has eğilimlerdir. Doğrudan gözlenebilen bir özellik değildir. Bireyin gözlenebilen davranışlarından yola çıkılarak tutumları hakkında yorum yapılabilir. Tutumlar bir nevi davranışlarda saklıdır (Çöllü ve Öztürk 2006).

Maddi olarak durumu iyi olmayan bir erkeğin, paraya ihtiyacı olduğu halde karısının çalışmasına rıza göstermemesi, kadınların çalışma hayatında olmasına yönelik olumsuz tutumunun olduğunun göstergesi olduğu düşünülebilir (Kağıtçıbaşı 1999).

Tutumu tepki gösterme şekli olarak değil; konulacak olan tepkinin ön aşaması gibi düşünmek gerekir. Bir kişi belli bir nesneye tepki göstermeden önce aslında kendini hazırlar. Birey bir şeye tepkisini göstermeden önce belli bir süreçten geçerek nesneye yönelik içsel tutum oluşturur. Kişi bu sürecin ardından tepkisini ortaya koymaya hazır duruma gelmiş olur. Örneğin, bir arkadaşımızı gördüğümüz an yüzümüzde gülücükler açıyorsa bu sevgi bir anda gelişmemiştir. Önceden o kişiye karşı gelişmiş olan olumlu tutumun dışa vurmasıdır. Tam tersi durumda da sevmediğimiz birini gördüğümüzde mutsuz olmamız önceden kişiye karşı oluşmuş olan olumsuz tutumların dışa vurmasıdır (İnceoğlu 2010).

1.14. Tutumun Boyutları

Tutumun kesin çizgilerle ayrılmayan, bilişsel, duygusal ve davranışsal olmak üzere 3 boyutu vardır. Ancak birbirleriyle ilişkilidirler (Çetin 2012).

1.14.1. Bilişsel boyut

Kişinin tutum sergilediği nesneye yönelik bilgi, düşünce ve inançlarını oluşturmaktadır. Örneğin altın aranmasına tepki gösteren kesimin olaya bakış

açısında, siyanürün zararlı etkilerini bildiklerinden altın aranırken doğanın zarar göreceğini düşünüp altın araması konusu gündeme geldiğinde, olumsuz tutum göstermesi bilişsel boyuttaki tutuma örnek gösterilebilir (Çetin 2012).

Tutum, düşünce ve insanların inançlarının birçok ortak noktası da vardır. Zaman zaman birbirleriyle karıştırılabilirler. Ayırt etmesi güçtür. Üçü de eğilim niteliğindedir ve zaman içerisinde birey kendisi öğrenmiştir. Tutumlar, inançların sonucunda meydana gelir, denilebilir. Tutumların ömrü düşüncelerden çok daha uzun ve değişmesi daha zordur. İnançlar kadar da derinlerden gelmezler. İnanç daha temelde yatar. Tutumla inanç doğru orantı gösteren iki kavramdır (Çöllü ve Öztürk 2006).

Bir bireyin bir tutum nesnesine yönelik pozitif yönde gelişmiş olan tutumu o nesneyi sevmesine neden olacaktır. Ters durumda da birey o nesneden uzaklaşmak ya da olumsuz davranışlar sergileme eğiliminde olacaktır. Öğrenciler okullarda aynı durumları yaşarlar. Tutum derse yönelik gelişmiş olabilir. Öğrenci beden eğitimi dersinin faydalarını bildiği için derse yönelik olumlu tutumu sayesinde derse yönelik de olumlu tutuma sahip olmuş olabilir (Güllü ve Ark 2016 Akt Silverman ve Scrabis 2004).

1.14.2. Duygusal boyut

Kişinin tutum sergilediği nesneyi olumlu ya da olumsuz değerlendirip duygu beslemesidir. Duygu boyutundaki tutumun aktarılması durumudur. Örneğin, bir kişi bir ulusa olumlu ya da olumsuz bir duyguya sahipse o ulusun bireylerine karşı da olumsuz duygularından dolayı olumsuz tutuma sahip olacaktır (Çetin 2012).

Tutumu bireyin inançlarından ve değerlerden farklı kılan en önemli hususlardan biri duygusal boyutta yatar. Çünkü; tutumların birçoğunda duygu vardır. Bir bireyin tutum nesnesiyle karşılaştığında kalp atım hızının artması, bir anda heyecanlanması, ateş basması gibi tepkileri duygusal boyutun birer göstergesi niteliğindedir (Çöllü ve Öztürk 2006).

Duygusal boyutun uygulamaya geçme ihtimali zihinsel boyuta oranla daha yüksektir. Bir nesneden hoşlanılır ya da hoşlanılmaz. Davranışa dönüşme durumu meydana çıktığında mevcut olunan duygusal tutum çabucak ve kararlı bir şekilde devreye girer. Bilgi düzeyinde zihin sorgulamaya düşünmeye vakit ayırabilir.

Bilgiler birbirleriyle çelişebilir. Bu durum tutumun meydana çıkma ihtimalini de azaltır. Tutumun meydana çıkma zamanını da artırır (İnceoğlu 2010).

1.14.3. Davranışsal boyut

Davranışsal boyutta birey duygulara ve kanılara paralel olarak davranış gösterme eğilimi gösterir (Çöllü ve Öztürk 2006). Bireyin tutum sergilediği nesneye davranışlarıyla sergilediği tavırlardır. Olumlu tutum sergilenen bir nesneye karşı kişinin daha yakın olma isteğinin olması, ona yardım etmek istemesi ya da ona iyi davranması gibi tutumlar örnek gösterilebilir (Çetin 2012).

Kadınların çalışmasına olumsuz tutum sergileyen bir erkeğin çalışmak isteyen kızı ya da karısıyla kavga etmesi ya da bir erkek arkadaşına da karısını çalıştırmasının doğru olmadığını söyleyip bu konuda tavsiyelerde bulunması örnek olarak gösterilebilir (Kağıtçıbaşı 1999).

Bireyin davranışlarını bağlı olduğu grubun ortak davranışları da etkiler. Grubun ortak davranış şekillerine uymayan üye gruptan atılabilir, dışlanabilir, eleştirilebilir. Bu grup bir müzik grubu, sosyal arkadaş grubu, herhangi bir kültür grubu veya spor grubu gibi gruplar olabilir. Bireyin davranışsal boyuttaki tutumları, bireyin sözleri ya da yaptığı hareketleri gözlem yapılarak anlaşılabilir. Tutumun 3 boyutu da birbirleriyle ilişki içindedir ve birbirini etkilemektedir. Bireyin bir nesneye yönelik tutum boyutlarından biri değişirse diğer boyutları da değişme eğilimine geçebilir (İnceoğlu 2010).

Tutumların birbiriyle tutarlı olma yönleri vardır. Örneğin siyasi partinin birine gönül vermiş birinin bu partiye yönelik beslediği duygular olumlu yönde olacaktır. Ülke yönetiminde de bu partinin en iyisi olacağını düşünür ve oyunu bu partiye verme davranışı sergileyecektir. 3 boyutta birbiriyle tutumlu yöndedir. Ancak boyutları arasında tutarlılık olmayan tutumlarda olabilir. Örneğin köpeğin arkadaşlık konusunda yalnız yaşayan kişilere iyi geleceğini düşünen yalnız biri, gerçekte de köpekten korkan biri olup korkusu nedeniyle bir köpek sahibi olmama durumu, tutarlılık olmayan boyutlara örnek olarak verilebilir (Çetin 2012).

1.15.Tutumların Özellikleri

Kişinin hem kendi tutumları arasında hem de başkalarının tutumları arasında farklılıklar olabilir (Özkalp 2004).

1.15.1. Kuvvet derecesi

Tutumun 3 boyutunun toplam kuvveti olarak değerlendirilebilir. Bazı tutumlar aşırı düzeyde ve bireyde yerleşmiş bir konumda bulunmaktadır. Böyle tutumlar yüksek kuvvet derecesine sahiptir ve güçsüz tutumlara göre değişim göstermesi zordur (Çöllü ve Öztürk 2006).

Tutumun kuvvet derecesi bireyin tutum objesi ile yakınlık bağına ve tutum objesine yönelik bilgi seviyesine bağlıdır. Tutum objesinin bireyin hayatını çok fazla ilgilendiriyor olması ve bireyin objeye yönelik bilgi seviyesinin fazla olması tutum seviyesinin yüksek olmasına neden olacaktır (Kağıtçıbaşı 1999).

Tutumların kuvveti çok zaman farklılık gösterir. Bir kişinin X partisine de Y markalı diş macununu da olumlu tutumu olsun, bireyin muhtemelen ikisine de olan olumlu tutumu birbirinden farklıdır ve birisine daha fazla olumlu tutumu vardır. Bu durum kuvvet derecesine örnek olarak gösterilebilir. Kuvvet derecesi tutumun boyutları arasında da farklılık gösterebilir. Bir bireyin bir nesneye bilişsel boyutu çok kuvvetliyen davranışsal ve duygusal boyutları o nesneye bilişsel kadar kuvvetli olmayabilir (Özkalp 2004).

1.15.2. Karmaşıklık derecesi

Bir tutumun karmaşıklığı tutum ya da bileşenlerinin çeşitliliğiyle bağlantılıdır. İçerilen çeşitlilik arttıkça karmaşıklık artacaktır. Bir bireyin iki ayrı nesneye de, 2 farklı bireyin bir nesnenin bileşenlerine de karmaşıklık derecesi farklı olabilir. Bir bireyin bir ulusa da bir futbol takımına da olumlu tutumlarının olduğunu düşünelim. Bu birey o ulusun sadece Müslüman olduğunu bildiği için ulusa yönelik olumlu tutuma sahip olduğunu düşünelim. Ancak futbol takımı hususunda çok daha kapsamlı bilgilere sahiptir. Tarihinde kaç kez şampiyon olduğunu, tüm kadrosunu ve edilen transferleri bile biliyor olabilir. Bu durum bu bireyin futbol takımına yönelik bilişsel bileşeninin ulusa yönelik bilişsel bileşeninden daha karmaşık olduğunun örneği olacaktır. Karmaşıklık derecesi bileşenlerin karmaşıklık derecesiyle paralel

durumdadır. Bileşenleri daha karmaşık olan tutum, daha sade bileşenlere sahip bir tutumdan daha karmaşık olacaktır. Kuvvetle karmaşıklık arasında da bağlantı vardır. Karmaşık tutumlar, karmaşık olmayan tutumlara göre genellikle daha kuvvetlidir (Özkalp 2004).

Bireyin tutum nesnesi hakkında ne kadar bilgiye sahip olduğuyla alakalı bir durumdur. Örnek olarak bir tutum nesnesi olarak değerlendirilebilecek politika konusu; bireyin birçok politikacıya yönelik tutumu bir tek politikacıya yönelik tutumundan daha karmaşıktır. Bu karmaşıklığı giderebilecek olan çare, nesneye yönelik bilgilerin birbirinin yerine kullanılabilen farklı farklı kavramlar olmasından çok, birbirini tamamlayabilen bilgiler olmasıdır. Durum bu şekilde olmazsa tutum nesnesine yönelik farklı farklı fikirler tutarsız tutumlara yol açacaktır (İnceoğlu 2010).

1.15.3. Bileşenler Arası Tutarlılık

Genellikle tutumların bileşenleri arasında bir tutarlılık söz konusudur. Bilişsel bir tutum olumluysa genellikle davranışsal ve duygusal bileşenlerde olumlu olmaktadır. Bir bileşen olumsuzsa da genelde diğer bileşenlerde olumsuz olur. Ancak bileşenler arası tutumların birbiriyle aynı olmadığı durumlarda olabilir. Bu tutumların değişmesi daha kolaydır (Özkalp 2004).

İnsanlar başkaları hakkında tutarlı bir şekilde izlenime sahip olmak isterler. Bir insan hem iyi hem kötü hem güzel hem çirkin, namuslu ve aynı zamanda namussuz olarak algılanmaz. İstisnalar elbette vardır. İnsanlar hakkında çelişkili algılar olsa da kişi onu azaltma eğilime gider. Tutarsızlıkları zihninde çözmek ister (Ünlü 2004).

1.15.4. Diğer Tutumlarla İlişki

Bireyin farklı farklı konulara olan tutumları bağlantıları yönünden farklılık gösterebilir. Bazı tutumlar birçok tutumla ilişki içinde de olabilir, bazılarının çok alakası olmayabilir. Bir futbol kulübüne bireyin olumlu tutumu olduğunu düşünürsek; bu olumlu tutumun kişinin dini, politik, eğitim, çocuk yetiştirme gibi konulardaki tutumuyla pek alakası olduğu söylenemeyecektir. Ancak bu bireyin dini tutumlarının bahsi geçen ya da benzer konulardaki tutumlarıyla bir ilişki içinde olma ihtimali yüksektir (Özkalp 2004).

Birçok tutum birbirinden etkilenerek bireyin inançlarını ve davranışlarını etkileyebilmektedir. Tutumlar dinamik bir yapıya sahiptir ve değişim göstermeye açıktır. Dış etkiler, farklı tutumlar ve arkadaş gruplarının tesiriyle farklılaşabilmektedirler (Krech ve Crutchfield 1980).

İki farklı birey ele alındığında aynı konu üzerinden kendilerinin farklı konulara yönelik tutum düzeyleri de farklılık gösterebilir. Politik tutumları bir bireyin birçok tutumunu etkileyebiliyorken, diğer bir bireyin politik tutumu başka nesnelere yönelik tutumunu pek fazla etkilemiyor olabilir. Bu örnekten yola çıkacak olursak kişinin bir tutumu ne kadar çok tutumunu etkileme gücüne sahip ve bağlantı sayısı çoksa, o tutumun değişmesine yönelik direnç düzeyi de yüksek olacaktır. O tutumun değişmesi kolay olmayacaktır (Özkalp 2004).

1.16. Tutumların Oluşması

Tutumlar doğuştan gelen eğilimler değil öğrenilerek kazanılan eğilimlerdir. Çoğu tutum hayatın ilk 20 - 25 yılında edinilmiş olur. Hayatın sonuna kadar kazanılmaya devam eder. Bu tutumların kazanılmasında çeşitli faktör ve çevrelerin etkisi vardır. İlk etkili çevre anne babadır. Çocukların küçük yaşlarda ailesiyle çok benzer tutumlara sahip olduğu görülmektedir. Bir çalışmaya göre ailenin siyasi bakış açısının okul öncesi çocuklarda %95 oranında, ilkokulda %80, üniversitede %50 – 60 oranında çocuklarına geçtiği görülmüştür. Çalışmada da görüldüğü üzere üniversite çağına gelmiş bireyler bile ailesinin tutumunu büyük oranda sergilemektedir. Bu durum anne – baba tutumlarının çocukları üzerinde uzun yıllar, hatta hayatları boyunca etkisinin olduğunu göstermektedir (Özkalp 2004).

Ebeveynlerin çocuklarına istenilen sağlıklı tutumlar sergilemesi çocuklarının dışadönük, yumuşak başlı, gelişime açık pozitif birer birey olarak yetişmesini sağlayabilecektir. Ters durumda da ebeveynlerin çocuklarına sağlıksız, istenilmeyen, aşırı koruyucu rolde ya da otoriter tutumlar sergilemesi çocuklarının içine kapanık, düşman tavırlar sergileyen problemli bireyler olarak yetişmelerine neden olabilecektir (İnanç ve ark 2017).

Tutum oluşumunda en önemli etkenlerden biri bireyin deneyimleridir. Bireyin bir dilim pizzanın tadına bakıp çok beğenmesinden sonra aklına pizza her geldiğinde canının istemesi örnek gösterilebilir (Kağıtçıbaşı 1999). Bireyin deneyimi

hoşuna gittiği bir duruma dönüşmüşse o nesneye olumlu tutum geliştirir. Bir de bu olumlu deneyimin sonucunda ödül, terfi, yüksek not gibi olumlu pekiştireçler geldiyse nesneyle tekrar karşılaşıldığında olumlu tutum sergilenmesi kaçınılmazdır. Tam tersi olarak birey için olumsuz ya da ceza ile sonuçlanan durumlarda da olumsuz tutum gelişir (Ünlü 2004).

Arkadaş etkisi de bireylerin tutumunda çok etkilidir. Özellikle ergen çağında arkadaşların tutumları birbirine benzemektedir. Bu durum tutumları benzeyen kişilerin birbirilerini arkadaş olarak seçmekte de etkilidir. Arkadaş olduktan sonra da belli başlı tutumlarının birbirine benzediği sonucu birçok çalışmada görülmüştür. Kitle iletişim araçları da tutumların oluşmasında çok etkili bir faktördür. Televizyon, radyo, gazete gibi araçların önemli bir yeri vardır. Bireyler haberler, diziler, reklamlar vasıtasıyla, hakkında hiçbir bilgisinin olmadığı konularda bile bir tutuma sahip olabilirler. Ya da bu araçlar sayesinde mevcut olan tutumları değişebilir. Bireylerin bir reklamı izledikten sonra daha önce hiç duymadığı bir marka ürünü kullanmaya başlanması bu duruma uygun bir örnek olacaktır. Nesne ile bireyin direkt yaşantı sonucu da tutum oluşur. Bir bireyin bir ulus mensubu kişilerle doğrudan etkileşimi ve yaşantıları sonucu o ulus mensuplarına yönelik olumlu ya da olumsuz tutum geliştirmiş olması örnek olarak gösterilebilir (Özkalp 2004).

Tutum bireyin hangi nesnelerden hoşlanıp hangi nesnelere yönelik olumsuz duygular barındırdığını yansıtır. Eğer bir birey yırtık kot giyenleri sevmiyor, sebze yemeği yemekten hoşlanmıyor ve dolmuşla seyahat etmekten keyif almıyor ise bu durumlara yönelik olumsuz tutumlarının olduğunun göstergesidir. Bu tutumların hepsi de öğrenilmiş davranışlardır. Hiç kimse doğuştan yırtık kot pantolon giyen bireyleri ya da dolmuşla seyahat etmekten hoşlanmamayı bilerek dünyaya gelmemiştir. Sonradan bu tutumlar kazanılmıştır (Gökdağ 2021).

1.17. Tutumun Davranış ile Bağlantısı

Tutumun bileşenlerinin genel olarak birbiri ile bağlantılı olduğu bilinir. Bu sebepten ötürü başlarda tutumların davranışları etkileyeceği düşünülmüştü. Yapılan çalışmalar her durumda tutumların davranışları etkilemeyebileceğini göstermektedir. 1930'lu yıllarda Amerika da Uzakdoğululara karşı olumsuz tutumlar bulunmaktaydı. Bir çalışma yapılmış ve Çinli bir karı koca çok sayıda motel ve lokantaya

gitmişlerdir. Çifte servis yapmayan çok az sayıda işletme olmuştur. Aynı çift aynı lokanta ve motellere hizmet almak istediklerini belirten mektup yazmışlar ve çoğu işletme olumsuz dönüş yapıp Çinlileri kabul edemeyeceklerini belirtmişlerdir. Bu örnekten anlaşıldığı üzere çoğu işletme sahibinin aslında Çinlilere karşı olumsuz tutumlarının olduğunu göstermekte ancak yüz yüze gelindiğinde bu olumsuz tutumun davranışa dönüşmeyebildiği görülmektedir. Bu durum tutumların tamamen davranışlara etki etmediği anlamına da gelmez. Günlük yaşamımızda da birçok araştırmada da tutumla davranışın ilgili olduğunu gösteren birçok örnekte vardır. Bu çelişkili durumlar tutum, hangi durumlarda davranışa dönüşür, hangi durumlarda dönüşmez sorularını cevaplamak içinde çeşitli araştırmalar yapmaya itmiştir. Araştırmalar sonucunda tutumun davranışa dönüşüp dönüşmemesindeki en önemli aktörün tutumun kuvveti olduğu sonucuna varılmıştır. Belli bir tutuma sahip olunan nesneye ne kuvvette bir tutum sergileniyorsa davranışa dönüşme ihtimali de o derecededir (Özkalp 2004).

Tutumlar bireylerin davranışlarının arkasındaki komutan gibidir. Hangi nesneye yönelik nerede, nasıl davranış göstereceği tutumlarda saklıdır. Tutumun nesnesi olarak tabir edilen varlıkla karşılaşıldığında önceden gelişmiş olan tutumların yönlendirmesiyle davranışlar oluşacaktır. Bireylerin tutumları üzerine yapılacak çalışmalar meydana çıkabilecek davranışlara da ışık tutacaktır. Dünyadaki büyük küresel güçlerin ekonomi, halkla ilişkiler, pazarlama, reklam gibi alanlarda ileri noktalara ulaşabilmiş olması insanların tutumlarını araştırmalarından ve onlara yönelik politikaları olmalarından kaynaklanmaktadır. Bir insanın hangi nesneye ihtiyacının olduğu, ya da hangi aktiviteye merakının olduğu bilinirse o alanlara yapılan yatırımlar kazanç elde edebilir (İnceoğlu 2010).

Ortamın özel koşulları tutumun davranışa dönüşmesindeki önemli bir etkidir. O özel koşullar bazen tutumun davranışa dönüşmesini engeller. Sandık görevlisi bir bireyin kendi politik tutumunu, görevi gereği sergileyememesi bu duruma örnek olarak verilebilir. Bazı ortamlarda da tutumun davranışa dönüşmesini engelleyici bir etken yoktur. Böyle ortamlarda tutumun davranışlara dönüşme ihtimali, ortamın çok müsait olmadığı durumlardan daha yüksektir. Davranışın sonucunda neler olabileceğine dair beklentilerde başka bir etkidir. Bir nesneye karşı tutuma sahip bir bireyin, bu tutumunu davranışa dönüştürürse kendisi için olumsuz

sonuçlar doğurabileceğini düşünüyorsa bu tutumun davranışa dönüşme ihtimali düşecektir. Bu etkenler içinde kuvvet etkisi de özel koşulların etkililiği de tutumun davranışa dönüşmesinde etkilidir. Tutuma olan kuvvet az ve diğer iki etkende tutumun davranışa dönüşmesini engelleyici yöndeysse tutum büyük ihtimalle davranışa dönüşmeyecektir (Özkalp 2004).

Tutumlar bir nesneye karşı olmayı ya da o nesneyi desteklemeyi içerir. Zamanla gelişirler, öğrenilerek artan eğilimlerdir. Bireyin öğretmenlerine, öğrenilecek nesneye, öğrenilecek konuya yönelik tutumu okul başarısını etkileyecektir. Öğrencilerin tutumları önceden öğrenilirse göstereceği davranışlar ve elde edebilecekleri başarılarla da ışık tutulmuş olacaktır (Pehlivan 1994).

1.18. Tutumlar ve Kişilik

Tutumlar bireylerin çevrelerine karşı duracağı konumu şekillendirir. Tutumlar genel olarak zihinsel etkinliklerdir. Kişiliğin oluşmasında da etkin rol almaktadırlar. Zihinsel bir yapı olan kişilik özellikleri temel ve yüzeysel özellikler olarak ikiye ayrılır. Temel özellikler zihinde olan ve gizli özelliklerdir. Yüzeysel özellikler ise davranışlarla meydana çıkabilecek olan açık özelliklerdir. Tutumlar genellikle yüzeysel özelliklerin oluşmasında etkindir. Kişilik ile tutumların değişkenliği ile ilgili karmaşık bir bağ vardır. Ancak bu hususta yapılan çalışmalar çok azdır. Genellikle zeka ile tutum arasında pozitif bir ilişki görülmüştür. Zeki olan bireylerin karmaşık bir konudaki tutumu daha kolay öğrenebildiği görülmüştür. Zeka seviyesi düşük olanların da bulundukları ortamdaki grupların tutumlarının etkisinde çok daha fazla kaldıkları görülmektedir (İnceoğlu 2010).

Her insanın kendi kişiliği çerçevesinde çevresindeki uyarıcılara farklı tutumları bulunur. İnsanların olaylara, kurumlara ve nesne gibi durumlara ne şekilde tepki vereceğimizi tutumlarımız belirler. Hatta birçok ortamdaki davranışlarımız, o ortama olan tutumumuzla uyumludur. Tutumlar bu sebepten bireylerin sosyal ortamlardaki davranışlarını inceleyen sosyal psikolojinin konularından biridir. Tutum sosyal psikolojide de bir eğilimi işaret etmektedir. Bu eğilim, bir kişinin bir nesneye yönelik düşünce veya duygu gibi tepkileridir. Bir bireye aittir. Tanımlarda da “bir bireye atfedilen” ifadesi bulunur. Bir bireyin tutumları gözle görülebilecek bir şey değildir, ancak kişinin davranışlarından bir nesneye yönelik tutumu bilinebilir.

Örneğin, bir bireyin siyasi eğilimini bir partiye yönelik söylemlerinden ya da gittiği siyasi mitinglerden anlayabiliriz (Özkalp 2004).

1.19. İnsanın Tutum Gösterebildiği Durumlar

Aslında insanlar her şeye yönelik tutum geliştirebilirler. Buradaki önemli olan nokta tutum geliştirilen şeyin kişi için psikolojik olarak varlığıdır. Bu var olan psikolojik şeyler; dinler, çeşitli eşyalar, fikirler, ideolojiler gibi birçok şey olabilir. Bu tutum nesnelerinin sonu olmayacağı için bireylerin çok sayıda tutumunun olacağından söz edilebilir. Ancak bu kadar çok olması sınırsız olduğu anlamına da gelmez. Bu çok sayıdaki tutum nesnesinin hepsine herkesin bir tutumu oluşmamıştır. Birey için psikolojik olarak bir anlam ifade ediyor olması gerekliydi. Birey için çevresindeki her şey psikolojik olarak bir anlam ifade etmez. Birey çevresindeki her eşyaya ya da her ideolojiye karşı psikolojik olarak bağ kurmadığı için her şeye de tutumu olmayacaktır (Özkalp 2004).

Fiziksel olarak dokunma davranışı da birçok durum için tutum göstergesi olabilir. Sıkıntılı, gergin, hırçın birini sakinleştirmek için dokunmak, konuşan birinin elini tutarak sözünü bölmek ya da önemli bir noktaya değinmek için dokunmak tutum varlığının göstergesidir. Dokunmanın yanında başka birine ilgi gösteren biri bu tutumunu üzerindeki kıyafetlere çeki düzen vererek gösterebilir. Otoriter, özgüveni çok yüksek birinin ellerini arkaya bağlayarak yürümesi, korku ve kaygı yaşayan birinin hızlı hızlı ve derin nefesler alması, gitmek isteyen sıkılmış birinin sürekli saate bakması, onaylayan bir bireyin başını aşağı yukarı doğru sallaması. Kızgın, öfkeli, agresif bir bireyin dişlerini sıkması birer tutum göstergesidir (Atahan 2016).

1.20. İlgili Araştırmalar

Hünük (2006) tarafından yapılan çalışmaya Ankara ilinden 1260 öğrenci katılmıştır. Sınıf seviyesi değişkenine göre öğrencilerin sınıf seviyesi yükseldikçe öğrencilerin tutum puanlarının azaldığı sonucuna varılmıştır. Cinsiyet faktörüne göre de fark oluşmuş olup erkek öğrenciler lehine sonuçlanmıştır.

Güllü (2007) çalışmasında lise öğrencilerinin Beden Eğitimi dersine yönelik tutumlarını araştırmıştır. Çalışma Malatya ilinden 1500 lise öğrencisine uygulanmış, 1403 adet anket geçerli sayılıp veri analizinde kullanılmıştır. Çalışmanın sonucunda kardeş sayısı, yaş, babanın mesleği, ailenin gelir düzeyi faktörlerinde fark

bulunmamıştır. Cinsiyet değişkeni erkek öğrencilerin lehine olmuştur. Sınıf düzeyine değişkenine göre 11. Sınıflar 9 ve 10. Sınıflara göre düşük tutum düzeyi göstermiştir. Okul türü faktöründe genel lise öğrencilerinin tutum puanları meslek lisesi öğrencilerinin tutum puanlarından yüksek bulunmuştur.

Koç (2009) tarafından yapılan çalışmaya Kırıkkale ilinden 960 ilköğretim ve ortaöğretim öğrencisi katılmıştır. Sınıf düzeyi değişkenine göre sınıf düzeyi yükseldikçe öğrencilerin tutumlarında düşüş olduğu görülmüştür. Cinsiyet faktörüne göre fark oluşmuş olup erkek öğrenciler lehinedir. Yaşadıkları çevre, ebeveynlerin eğitim seviyesi, ailenin ekonomik seviyesi faktörlerinde anlamlı farklılık tespit edilmemiştir.

Kumartaşlı (2010) çalışmasını Afyonkarahisar ilinden 603 ilköğretim öğrencisiyle yapmıştır. Cinsiyet, sınıf düzeyi, ebeveynlerin eğitim seviyesi ve meslekleri, ailenin gelir seviyesi faktörlerine göre öğrencilerin tutum puanlarında fark görülmemiştir. Yaş faktörüne göre ise öğrencilerin tutumlarında anlamlı farklılık bulunmuş olup bu farklılık 13-14 yaş öğrencilerin lehinedir. Kardeş sayısı faktörüne göre öğrencilerin tutumlarında anlamlı fark görülmüştür ve kardeş sayısı fazla olan öğrencilerin tutum puanları yüksek çıkmıştır. Öğrencilerin spor yapıp yapmama faktörüne göre fark bulunmuş olup sporla ilgilenen öğrencilerin tutum puanları yüksek bulunmuştur.

Özyalvaç (2010) araştırmasını Konya ilinden 299 öğrenciyle yapmıştır. Cinsiyet faktörüne göre fark görülmüş olup bu farklılık erkek öğrenciler lehinedir. Babanın veya annenin eğitim durumu, öğrencilerin kardeş sayıları, babanın veya annenin mesleği, ailenin aylık geliri faktörlerine göre fark bulunmamıştır. Öğrencilerin sınıf seviyelerine göre kıyaslamada 9 ve 10. Sınıf öğrencilerinin tutumlarının yüksek olduğu sonucuna varılmıştır. Yaş kıyaslamasında tutum düzeylerinin 14-16 yaş grubundaki öğrencilerin 17-19 yaş grubundaki öğrencilerden yüksek çıkmıştır. Boş zamanlarda egzersiz yapıp yapmama faktörlerine göre ise egzersiz yapan öğrencilerin tutum düzeyleri daha yüksek çıkmıştır.

Doğan (2011) çalışmasında Niğde ilinde öğrenim gören 267 lise öğrencisi katılmıştır. Çalışma sonucunda cinsiyet ve anne ve babanın eğitim seviyesi faktörlerinde fark bulunmamıştır. Okul türü faktöründe en yüksek tutumu Kız

Meslek Lisesi göstermiştir. Yaş değişkenine göre öğrencilerin yaşı ile tutum düzeyleri arasında doğru orantı çıkmıştır.

Kır (2012) tarafından yapılan çalışmaya 389 kız ve 384 erkek öğrenci katılmış olup çalışma Kırıkkale ilinde yapılmıştır. Cinsiyet, sınıf düzeyi, kardeş sayısı faktörlerinde öğrencilerinin tutum puanlarında anlamlı bir farka ulaşılmamıştır.

Yağcı (2012) çalışmasını Afyonkarahisar ilinde 2011-2012 eğitim öğretim yılında 405 öğrencinin katılımıyla gerçekleştirmiştir. Cinsiyet faktörüne göre fark oluşmuş olup erkek öğrenciler lehinedir. Ailenin spor geçmişine göre de anlamlı farklılık görülmüştür ve ailede spor yapan öğrencilerin tutumlarının yüksek olduğu tespit edilmiştir. Okul türü faktörüne göre Anadolu öğretmen lisesinde okuyan öğrencilerin tutumlarının daha düşük olduğu tespit edilmiştir. Annelerin eğitim durumu faktörüne göre anne eğitim seviyesi yüksek öğrencilerin tutum puanları yüksek çıkmıştır. Baba eğitim düzeyi, ebeveynlerin mesleği, kardeş sayısı, babanın eğitim seviyesi, ailenin gelir seviyesi faktörlerine yönelik anlamlı farklılık görülmemiştir.

Canlı (2013) çalışmasında öğrencilerin beden eğitimi dersine yönelik tutumlarını araştırmıştır. Çalışmasına Tekirdağ ili Çorlu ilçesinde 1271 öğrenci katılmıştır. Öğrencilerin cinsiyet faktörüne göre karşılaştırmasında anlamlı farklılık tespit edilmiş olup erkek öğrenciler lehinedir. Sınıf düzeyine göre incelenmesinde sekizinci ve dokuzuncu sınıftaki öğrencilerin tutum puanlarını diğer sınıflardan yüksek bulmuştur.

Sayın (2014) araştırmasında ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi dersine yönelik bakış açılarını incelemiştir. Çalışmasına İstanbul ili Kadıköy ilçesinden 246 öğrenci katılmıştır. Sayın araştırmasında öğrencilerin beden eğitimi dersine karşı olumlu bakış açısının olduğunu görmüştür. Cinsiyet faktörüne göre öğrencilerin derse bakış açılarında fark görülmüş olup bu fark erkek öğrencilerin lehinedir. Okul türü faktörüne göre farklılık Anadolu lisesinde okuyan öğrenciler lehinedir. Ebeveynlerin eğitim seviyesi faktörlerine göre fark bulunmuş olup ebeveynlerin eğitim seviyesi azaldıkça öğrencilerin tutum puanları da artmıştır. Annenin mesleği faktörüne göre sadece işçi ve çalışmayan meslek gruplarında anlamlı farklılık görülmüş, diğer meslek gruplarında anlamlı farklılık görülmemiştir. Babanın mesleği

faktörüne göre serbest meslek grubunda anlamlı farklılık görülmüş, diğer mesleklerde beden eğitime yönelik tutumları etkilememiştir. Ailenin beden eğitimi dersiyle ilgilenme faktörüne göre ailenin beden eğitimi dersine ilgisi arttıkça öğrencilerinin de ilgisinin arttığı tespit edilmiştir.

Keskin (2015) çalışmasını Sakarya ilinden 640 ortaokul öğrencisinin katılımıyla gerçekleştirmiştir. Yaş grubu ve öğrencilerin cinsiyetleri değişkenlerine göre anlamlı farklılık saptanmamıştır. Düzenli spor yapıp yapmama faktörüne göre düzenli spor yapan öğrencilerin lehine anlamlı farklılık görülmüştür. Ebeveynlerin sporla ilgilenme faktöründe anne faktöründe anlamlı bir farka ulaşılmamıştır. Ancak baba faktöründe babası sporla ilgilenen öğrencilerin lehine sonuçlanmıştır. Ailenin ekonomik durumu değişkenine göre anlamlı farklılık saptanmamıştır.

Keskin (2015) çalışmasını Trabzon ili Ortahisar ilçesinden 1657 öğrencinin katılımıyla gerçekleştirmiştir. Cinsiyet faktöründe fark bulunmamıştır. Sınıf seviyesi faktöründe anlamlı fark görülmüştür ve sınıf seviyesi yükseldikçe öğrencilerin tutumlarında düşüş olduğu tespit edilmiştir.

Kılçık (2016) tarafından yapılan çalışmaya Düzce ilinden 394 öğrenci katılmıştır. Cinsiyet, ebeveynlerin meslekleri ve eğitim seviyeleri, yaş seviyeleri, okul başarı düzeyi, yaşadıkları yer değişkenlerine göre öğrencilerin tutumlarında anlamlı fark görülmemiştir. Sınıf düzeyi, ailenin gelir düzeyi ve ailede spor yapanın olması faktörlerine göre ise anlamlı farklılık oluşmuştur. Ailenin aylık gelir düzeyi arttıkça öğrencilerin tutumlarının yükseldiği görülmüştür. Ailede spor yapan kişinin olması da öğrencilerin tutumlarını olumlu olarak etkilemiştir. Sınıf düzeyinde 6 ve 7. Sınıflarda anlamlı farklılık görülmüştür.

Tanrıverdi (2016) tarafından yapılan araştırmayı Van ilinden 739 öğrenci oluşturmaktadır. Cinsiyet faktörüne göre fark görülmüş olup bu farklılık erkek öğrenciler lehinedir. Sınıf seviyesi faktöründe anlamlı farklılık tespit edilmiştir. 5 ve 7. Sınıfların tutum düzeyleri daha yüksek çıkmıştır. Okul türü faktörüne göre genel ortaokul öğrencilerinin tutum puanlarının özel ortaokul öğrencilerinin tutum puanlarından yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Öğrencilerin kardeş sayısı faktöründe kardeş sayısının artmasıyla öğrencilerinin tutumlarının da arttığı görülmüştür. Baba eğitim seviyesi faktöründe fark oluşmuş olup bu farklılık babası

üniversite mezunu olan öğrencilerin aleyhinedir. Anne eğitim seviyesi faktöründe fark bulunmuştur ve annenin eğitim düzeyi arttıkça öğrencilerin tutumlarında düşüş olduğu tespit edilmiştir. Baba mesleği faktöründe babası diğer (çiftçi ve benzeri) mesleğe sahip olan öğrencilerin tutum puanlarının daha yüksek olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Anne çalışma durumu faktörüne göre anlamlı farklılığa rastlanmamıştır. Ailenin ekonomik durumu faktörüne göre ailenin aylık gelir seviyesinin düşük olduğu öğrencilerin tutum puanlarının yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Öğrencilerin okul dışı spor yapıp yapmama faktörüne göre anlamlı farklılık görülmüş olup bu farklılık okul dışı her zaman spor yapan öğrencilerin lehinedir.

Akdoğan (2017) çalışmasında lise öğrenci ve ebeveynlerinin beden eğitimi dersine yönelik tutumlarını incelemiştir. Araştırmaya İstanbul ilinin Pendik ilçesinde 300 öğrenci ve 300 öğrenci velisi katılmıştır. Çalışma sonucunda cinsiyet faktörü kız öğrencilerin lehine sonuçlanmıştır. Düzenli olarak sporla ilgilenen öğrencilerin tutum puanları ilgilenmeyen öğrencilere oranla yüksek çıkmıştır. Okul türü değişkeninde anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Okut (2017) araştırmasını Muş ili ve çevre ilçelerinden 766 öğrenciyle yapmıştır. Çalışmasında cinsiyet faktöründe fark oluşmamıştır. Annesinin mesleği ev hanımı olan öğrencilerin tutumları yüksek çıkmıştır. Ebeveynlerin eğitim seviyesi, kardeş sayısı faktörlerinde fark oluşmamıştır. Baba mesleği faktörüne göre babası işsiz olan öğrencilerin tutum puanları düşük çıkmıştır. Sınıf seviyeleri faktöründe sınıf seviyesi arttıkça öğrencilerin tutum düzeylerinde düşüş görülmüştür.

Dağdemir (2018) çalışmasını Erzurum ilinden 1560 lise öğrencisiyle yapmıştır. Cinsiyet faktörüne göre fark oluşmuş olup erkek öğrenciler lehinedir. Öğrencilerin sınıf düzeyleri faktörüne göre anlamlı farklılık bulunmuş olup, 12. Sınıfta öğrenim gören öğrencilerinin tutum puanları diğer sınıflardan düşük çıkmıştır. Okul türü faktörüne göre anlamlı farklılık bulunmuş olup Anadolu İmam Hatip Lisesi öğrencilerinin lehinedir. Öğrencilerin anne eğitim düzeyleri ile tutumları arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Baba eğitim seviyesi faktöründe fark bulunmamış olup anne eğitim seviyesi faktöründe ilkokul mezunu annelerin çocuklarının üniversite mezunu annelerin çocuklarından yüksek tutum gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Kaya Sarıdede (2018) tarafından yapılan araştırmaya Yalova ili Çınarcık ilçesinden 556 ortaöğretim öğrencisi katılmıştır. Cinsiyet faktörüne göre fark görülmüş olup bu farklılık erkek öğrenciler lehinedir. Ailenin spor geçmişi faktörüne göre ise ailesi spor yapmış öğrencilerin tutum puanları yüksek çıkmıştır. Sınıf seviyelerine göre de farklılık görülmüştür ve 9. Sınıfa giden öğrencilerin tutum puanları yüksek bulunmuştur. Okul dışında egzersiz yapıp yapmama değişkenine göre ise okul dışında egzersiz yapan öğrencilerin tutum puanları yüksek çıkmıştır. Ebeveynlerin eğitim seviyeleri, kardeş sayıları faktörlerine göre anlamlı farklılık oluşmamıştır.

Yıldız (2018) Çalışmasını 2014-2015 eğitim-öğretim yılında Ankara ile Bala ilçesindeki 466 lise öğrencisinin katılımıyla gerçekleştirmiştir. Cinsiyet faktörüne göre fark oluşmuş olup erkek öğrenciler lehinedir. Sınıf düzeyleri ve kardeş sayıları faktörlerine göre anlamlı farklılık görülmemiştir. Okul türleri faktörüne göre Sağlık Meslek Lisesi'ne kayıtlı öğrencilerin tutum puanları diğer liselerdeki öğrencilerin tutum puanlarından yüksek çıkmıştır. Ebeveynlerin eğitim seviyesi, ailelerin gelir seviyesi ve öğrencilerin ebeveynlerinin aktif olarak spor yapıp yapmama değişkenlerine göre öğrencilerin tutumlarında anlamlı farklılık oluşmamıştır.

Aras (2019) çalışmasında öğrencilerin kişilik özellikleri ile beden eğitimi dersine yönelik tutumlarını araştırmıştır. Bursa ilindeki 495 lise öğrencisi katılmıştır. Çalışma sonucunda cinsiyet ve yaş faktörlerinde fark bulunmamıştır. Öğrencilerin sınıf düzeyi faktörü 11. Sınıfların lehine sonuçlanmıştır. Öğrencilerin öğrenim gördükleri okul türü değişkeninde anlamlı bir farklılık bulunmuş olup spor lisesinin lehine olmuştur.

Arı (2019) çalışmasında Beden Eğitimi dersine yönelik öğrenci ve velilerin tutumlarını incelemiştir. Çalışmasına Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesinde bulunan Hakkari, Mardin Şırnak, Batman şehirlerinde bulunan 1581 ortaokul öğrencisi ve 1022 öğrenci velisi katılmıştır. Çalışma sonucunda cinsiyet değişkeninde anlamlı bir farklılık bulunmuş olup kadın öğrencilerin lehinedir. Sınıf düzeyi arttıkça öğrencilerin derse yönelik tutumunun azaldığı sonucuna varılmıştır. Bölge değişkenlerine göre de anlamlı farklılık oluşmuştur. Doğu Anadolu bölgesinin tutum düzeyi Güneydoğu Anadolu bölgesine göre yüksek çıkmıştır.

Çimen (2019) tarafından yapılan çalışmaya Malatya ilinden 312 fen lisesi öğrencisi katılmıştır. Öğrencilerin yaş seviyeleri ve ailenin sporla ilgilenme durumları faktörlerinde anlamlı farklılık görülmemiştir. Cinsiyet değişkenine göre anlamlı fark görülmüş olup erkek öğrenci lehinedir. Ayrıca sınıf düzeyi faktörüne göre değerlendirmede dokuzuncu ve onuncu sınıf tutumlarının yüksek olduğu bulunmuştur.

Çolak (2019) tarafından yapılan çalışmaya Erzurum ilinde öğrenim göre ortaokul öğrencileri katılmıştır. Çalışmaya 868 öğrenci katılmıştır. Çalışmada cinsiyet faktörüne göre anlamlı farklılık oluşmuş olup kız öğrencilerin lehinedir. Annesi ve babası düzenli spor yapan öğrencilerin tutum puanları yapmayanlara göre yüksek çıkmıştır. Ailenin gelir durumuna göre aile geliri iyi olan öğrencilerin diğer gelir gruplarına göre tutum düzeyleri yüksek çıkmıştır.

Dalgın (2019) Araştırmasını İstanbul ili Kadıköy ilçesinde öğrenim gören 334 lise öğrenciyle yapmıştır. Cinsiyet faktörüne göre fark oluşmuş olup erkek öğrenciler lehinedir. Okul türlerine göre anlamlı farklılık bulunmuştur ve Anadolu Lisesinde okuyan öğrenciler lehinedir. Düzenli egzersiz yapan öğrencilerin tutum düzeyleri ve aile bireylerinde düzenli egzersiz yapan öğrencilerin tutum düzeyleri yüksek çıkmıştır.

İbrahimli (2019) tarafından yapılan çalışmaya İstanbul ilinden 594 ortaokul öğrencisi katılmıştır. Cinsiyet faktörüne göre anlamlı farklılık görülmemiştir. Sınıf seviyesi faktörüne göre anlamlı farklılık görülmüş olup bu farklılığın 7. sınıf öğrencilerinde belirgin olduğu saptanmıştır.

Karataş (2019) çalışmasını İstanbul ilinden 999 öğrencinin katılımıyla gerçekleştirmiştir. Cinsiyet faktöründe öğrencilerin tutum puanlarında fark görülmemiştir. Okul türü faktöründe fark oluşmuş ve Meslek lisesi öğrencilerinin tutum puanlarının düz liselerdeki öğrencilerden yüksek olduğu sonucuna varılmıştır. Ailenin sosyoekonomik durumu faktöründe pozitif yönlü ilişki görülmüş olup ailenin aylık geliri arttıkça tutum düzeyi de artmıştır. Düzenli spor yapıp yapmama faktörüne göre düzenli spor yapan öğrencilerin lehine anlamlı farklılık görülmüştür.

Kılıcı (2019) tarafından yapılan çalışmaya Çorum ilinden 2016 lise öğrencisi katılmıştır. Cinsiyet faktörüne göre fark görülmüş olup bu farklılık erkek öğrenciler

lehinedir. Öğrencilerin doğum yılı ve ailelerin aylık geliri faktörlerine göre anlamlı farklılık oluşmamıştır. Sınıf seviyesi faktöründe 9. sınıf öğrencilerinin tutum puanları yüksek çıkmıştır. Öğrencilerin sportif aktiviteye katılıp katılmama durumuna göre sportif aktiviteye katılan öğrencilerin tutum puanları yüksek çıkmıştır. Ailenin spora ilgisinin olup olmama faktöründe aileleri spora ilgili olan öğrencilerin tutum puanları daha yüksek çıkmıştır.

Kurt Durdabak (2019) Çalışmasını Edirne ilinde öğrenim gören 1548 lise öğrencisinin katılımıyla gerçekleştirmiştir. Öğrencilerin beden eğitimi dersine olumlu tutum gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Cinsiyet faktörüne göre fark oluşmuş olup erkek öğrenciler lehinedir. Öğrencilerin sınıf düzeylerine yönelik de anlamlı farklılık görülmüştür ve öğrencilerin sınıf düzeyleri arttıkça tutumlarında düşüş olduğu sonucu çıkmıştır. Okul türü değişkenine göre de anlamlı farklılık oluşmuş olup farklılık Fen Lisesine giden öğrenciler lehinedir.

Polat (2019) tarafından yapılan çalışmaya Elazığ ilinden 449 öğrenci katılmıştır. Sınıf ve yaş seviyeleri, cinsiyet faktörlerinde anlamlı farklılık saptanmıştır. Sınıf ve yaş seviyeleri faktörlerinin artmasıyla 8. sınıf öğrencilerinin tutum puanlarında düşüş tespit edilmiştir. Ebeveynlerin eğitim durumları, meslekleri, spor yapıp yapmama, öğrencilerin kardeş sayıları ve ailenin ekonomik seviyesi faktörlerinde anlamlı fark görülmemiştir.

Söğüt (2019) araştırmasını 840 ortaokul öğrencisi ile Kayseri ili Kocasinan ilçesinde gerçekleştirmiştir. Çalışmasında ortaokul öğrencilerinin beden eğitimine yönelik tutumlarının sosyalleşme üzerine etkisini araştırmıştır. Cinsiyet ve yaş seviyeleri faktörlerinde fark bulunmamıştır. Sınıf seviyeleri faktörüne göre fark bulunmuş olup sınıf seviyeleri arttıkça öğrencilerin tutum puanları artmıştır. Ebeveynlerin eğitim düzeyi ve meslekleri faktörlerinde fark tespit edilmemiştir. Ailenin aylık geliri faktörüne göre ailenin gelir miktarı arttıkça öğrencilerin tutum puanlarının arttığı sonucuna ulaşılmıştır. Ailenin spor yapıp yapmama faktörüne göre spor yapan ailelerde öğrencilerin beden eğitimine yönelik tutumlarında olumlu yönde anlamlı farklılık bulunmuştur.

Şimşek (2019) çalışmasında ortaokul öğrencilerinin beden eğitimine yönelik tutumlarını incelemiştir. Araştırmaya Şanlıurfa ili Suruç ilçesinde bulunan 1614

öğrenci katılmıştır. Cinsiyet, sınıf seviyesi, babanın mesleği, annenin eğitim seviyesi faktörlerinde fark görülmemiştir. Babanın eğitim seviyesi faktörüne göre ise fark görülmüş ve babanın eğitim seviyesi arttıkça öğrencilerin tutum puanları da artmıştır. Annenin mesleği faktörüne göre de fark görülmüş olup bu farklılık annesi ev hanımı olan öğrencilerin lehine olduğu görülmüştür. Öğrencilerin boş zamanlarında spor yapıp yapmama faktörüne göre fark bulunmuş olup ve boş zamanlarında sporla ilgilenen öğrencilerin tutum puanları yüksek bulunmuştur.

Taşdemir (2019) araştırmasını Ağrı ili Hamur ilçesindeki 864 öğrencinin katılımıyla gerçekleştirmiştir. Cinsiyet faktörüne göre fark oluşmuş olup kız öğrenciler lehinedir. Sınıf seviyesi faktöründe fark oluşmuş olup ortaokul öğrencilerinin tutum seviyeleri diğer sınıflardan yüksek çıkmıştır Babanın eğitim durumu faktörüne göre üniversite muzunu babası olan öğrencilerin tutum seviyeleri yüksek çıkmıştır. Annenin eğitim seviyesi ve babanın mesleği değişkenlerine göre ise fark oluşmamıştır.

Yapıcı (2019) çalışmasını 2018-2019 eğitim öğretim yılındaki 422 ortaöğretim öğrencisinin katılımıyla gerçekleştirmiştir. Öğrenciler Bitlis ili Hizan ilçesinde 2 yatılı ortaokuldan seçilmiştir. Cinsiyet faktörüne göre fark oluşmuş olup kız öğrenciler lehinedir. Ebeveynlerin eğitim seviyesi ve aylık gelir seviyesi faktörlerine göre fark oluşmamıştır.

Atik (2020) çalışmasında lise öğrencilerinin Beden Eğitimi dersine yönelik tutumlarıyla yaşam doyumları arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Çalışmaya Kırıkkale ilindeki 1680 lise öğrencisi katılmıştır. Katılımcıların tutumu derse yönelik olumlu sonuçlanmıştır. Cinsiyet faktöründe fark bulunmamıştır. Okul türlerinde Mesleki ve Teknik lise türünün tutum düzeyi diğer lise türlerine göre yüksek çıkmıştır. Sınıf düzeyine değişkenine göre 11. Sınıfların tutum düzeyi diğer sınıfların tutum düzeylerine göre yüksek çıkmıştır. Anne eğitim seviyesi faktöründe fark bulunmamıştır. Baba eğitim seviyesi faktöründe okur yazar olmayan babaların öğrencilerinin tutum düzeyi yüksek çıkmıştır. Kardeş sayısı ve aktif sporla ilgilenme faktörlerinde fark bulunmamıştır. Aile geliri değişkenine göre aile geliri düşük olan öğrencilerin tutum düzeyleri yüksek çıkmıştır.

Çolak (2020) çalışmasını Bayburt ilinde öğrenim gören 500 ortaokul öğrencisiyle yapmıştır. Cinsiyet faktörüne yönelik anlamlı farklılık bulunmuş olup kız öğrenciler lehinedir. Öğrencilerin sınıf seviyeleri, ebeveynlerin eğitim seviyesi, aile gelir seviyesi açısından fark görülmemiştir. Aktif spor yapma değişkenine göre anlamlı farklılık görülmüş olup aktif spor yapan öğrenciler lehinedir.

Aydın (2021) çalışmasını Erzurum ilinin Tekman ilçesinde gerçekleştirmiştir. Araştırmaya 159 ortaokul öğrencisi katılmıştır. Öğrencilerin derse yönelik tutum düzeyleri olumlu sonuçlanmıştır. Cinsiyet faktörüne göre değerlendirmede anlamlı farklılık bulunmuş olup kız öğrencilerin lehinedir. Anne eğitim düzeyine göre değerlendirmede anlamlı farklılık bulunmuş olup, annesi ortaokul mezunu olan öğrencilerin lehinedir. Kardeş sayısı, yaş, annenin mesleği, babanın mesleği, ailenin aylık geliri faktörlerinde anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Çitil (2021) çalışmasını Elazığ ilinde öğrenim gören 1051 lise öğrencisi ile yapmıştır. Çalışma sonucunda baba ve anne eğitim durumu değişkeninde anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Tutum düzeyler yaş değişkeninde 18 yaşındaki öğrencilerin lehine, cinsiyet değişkeninde erkek öğrencilerin lehine sonuçlanmıştır. Sınıf düzeyi değişkenine göre 11 ve 12. Sınıfların 9. Sınıflara göre yüksek çıkmıştır. Lise türü değişkenine göre Spor Lisesi ve Meslek Lisesi diğer lise türlerine göre yüksek çıkmıştır.

Kılıç (2021) çalışmasında ortaokul öğrencilerinin Beden Eğitimi dersine yönelik ilgilerinin dersin değerlerine etkisini incelemiştir. Araştırmaya Kastamonu ili Taşköprü ilçesindeki 407 ortaokul öğrencisi katılmıştır. Cinsiyet faktörüne göre anlamlı sonuç oluşmuş olup bayan öğrencilerin lehinedir. Sınıf düzeyi faktörüne göre anlamlı farklılık oluşmuş olup 6. Sınıfların lehine gelişmiştir. Ailenin aylık geliri ve kardeş sayısı faktörlerine göre anlamlı bir farklılık oluşmamıştır.

Sarıer (2021) çalışmasında ortaokul öğrencilerinin beden eğitimine ilişkin tutumlarını araştırmıştır. Sarıer araştırmasını Düzce ili merkez ilçesinde bulunan 800 öğrenciyle yapmıştır. Cinsiyet ve sınıf seviyesi faktörlerine göre fark görülmemiştir. Düzenli spor yapıp yapmama faktöründe ise fark bulunmuş olup bu fark düzenli spor yapan öğrencilerin lehine olduğu görülmüştür.

Aksoy (2022) çalışmasında Şırnak ili Silopi ilçesindeki lise öğrencilerinin Beden Eğitimi dersine yönelik tutumlarının sosyalleşme üzerine etkilerini araştırmıştır. Öğrencilerin tutumları olumlu düzeyde sonuçlanmış olup erkeklerin lehinedir. 10 ve 11. Sınıf düzeyindeki öğrencilerin tutum düzeyi yüksek çıkmıştır. Ailesi spor yapmasına izin veren öğrencilerin tutumu yüksek çıkmıştır. Anne babanın mesleği, başarı durumu, ailede spor yapan kişilerin olup olmaması, yaş, ebeveynlerin eğitim seviyesi faktörleri arasında fark görülmemiştir.

Alemdar (2022) çalışmasında lise öğrencilerinin uzaktan eğitimdeki Beden Eğitimi dersine yönelik tutumlarını araştırmıştır. Sakarya ilinde yapılan çalışmaya 584 lise öğrencisi katılmıştır. Çalışmanın sonucunda anne babanın çalıştığı sektör değişkeninde anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Cinsiyet faktöründe anlamlı bir farklılık bulunmuş olup erkeklerin lehinedir. Sınıf düzeyi ve yaş faktörüne göre, sınıf düzeyi ve yaş arttıkça tutum derecesi azalmıştır. Kardeş sayısı faktörüne göre de anlamlı farklılığa ulaşılmış olup kardeşi olmayan öğrencilerin derse yönelik tutumu yüksek çıkmıştır. Ailenin gelir düzeyi değişkeninde de anlamlı farklılığa ulaşılmış olup asgari ücret seviyesinde geliri olan ailelerin derse yönelik tutumu yüksek çıkmıştır. Aktif spor yapıp yapmama değişkeni incelendiğinde de aktif spor yapan öğrencilerin tutumu yüksek bulunmuştur.

Çankaya (2022) çalışmasını Konya ili Selçuklu ilçesinde öğrenim gören 1280 lise öğrencisi ile yapmıştır. Öğrencilerin derse yönelik tutumlarında baba mesleği, anne mesleği, ailenin gelir seviyesi, kardeş sayısı faktörlerinde fark bulunmamıştır. Cinsiyet değişkeninde erkeklerin lehine sonuçlanmıştır. Okul türü değişkeninde Spor Lisesi lehine sonuçlanmıştır. Sınıf düzeyi değişkeninde 9. Sınıfların lehine sonuçlanmıştır.

Girgeç (2022) çalışmasında lise öğrencileri ve ebeveynlerinin Beden Eğitimi dersine yönelik tutumlarını incelemiştir. Çalışma Kahramanmaraş ilinde gerçekleştirilmiş olup 334 lise öğrencisi ve 349 ebeveyn katılmıştır. Cinsiyet faktöründe fark bulunmamıştır. Okul takımındaki öğrencilerin tutum puanları okul takımında olmayan öğrencilere göre yüksek çıkmıştır. Okul türü faktöründe fark bulunmamıştır.

Karaduman (2022) tarafından yapılan araştırmaya Iğdır ilinden 554 lise öğrencisi katılmıştır. Çalışmasında lise öğrencilerinin beden eğitimine ilişkin tutumlarını bazı değişkenlere göre araştırmıştır. Cinsiyet faktörüne göre fark görülmüş olup bu farklılık erkek öğrenciler lehinedir. Yaş faktörüne göre anlamlı farklılık görülmüş ve 13,14 ve 15 yaşındaki öğrencilerin tutum puanları yüksek çıkmıştır. Sınıf seviyesi faktöründe 9. ve 10. sınıftaki öğrencilerin lehine anlamlı farklılık bulunmuştur. Ebeveynlerin eğitim seviyesi, kardeş sayıları ve ailelerin gelir seviyesi faktörlerine göre ise farklılık görülmemiştir.

Koç (2022) çalışmasında Ardahan ilindeki 218 lise öğrencisi katılmıştır. Cinsiyet faktörü erkek öğrencilerin lehine sonuçlanmıştır. Eğitim alınan lise faktörü spor lisesinin lehine sonuçlanmıştır. Öğrencilerin sınıf düzeyi değişkeninde anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Oğuz (2022) çalışmasını Manisa ili Yunus Emre ve Şehzadeler ilçelerinde yapmıştır. 1512 lise öğrencisiyle yaptığı çalışmasında özel ve devlet okullarındaki ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimine yönelik tutumlarını farklı değişkenlere göre araştırmıştır. Okul türü faktörüne göre anlamlı farklılığa rastlanmış olup bu anlamlı farklılığın özel okullarda eğitim gören öğrencilerin lehine olduğu tespit edilmiştir. Devlet okulunda öğrenim gören öğrencilerin yaş seviyesi faktöründe fark bulunmuştur. 14 yaş seviyesindeki öğrencilerin tutum puanlarının yüksek olduğu görülmüştür. Devlet okulu ve özel okul öğrencilerinin cinsiyet faktörüne göre kıyaslamasında; devlet okulu öğrencilerinin tutumlarında anlamlı farklılık bulunmuş ve bu farklılık erkek öğrencilerin lehine olmuştur. Devlet okulu öğrencilerinin sınıf seviyesi faktörüne göre 9. ve 10. Sınıftaki öğrencilerin tutumlarının daha olumlu olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Devlet okulu öğrencilerinin ebeveynlerinin eğitim seviyesi faktörlerine göre ise anlamlı farklılık olmadığı görülmüştür. Devlet okul öğrencilerinin ailelerinin spor yapma faktörüne göre anlamlı farklılık oluşmuş olup bu farklılığın aileleri spor yapan öğrencilerin lehine sonuçlandığı görülmüştür.

Onan (2022) çalışmasını Giresun ili Çamoluk ilçesinden katılan 173 öğrenciyle yapmıştır. Cinsiyet faktörüne göre anlamlı fark oluşmuş olup erkek öğrenciler lehine sonuçlanmıştır.

Özel (2022) tarafından gerçekleştirilen çalışmaya 148 erkek 184 kız öğrenci olmak üzere toplam 332 öğrenci katılmıştır. Öğrencilerin tutum puanları olumlu sonuçlanmıştır. Öğrencilerin cinsiyet faktörüne göre değerlendirilmesinde anlamlı farklılık oluşmuş olup bu farklılık kızların lehinedir. Sınıf farklılıkları, yaş, baba ve annenin eğitim durumları, öğrencilerin düzenli spor yapıp yapmamaları açısından değerlendirilmesi faktörlerine göre anlamlı farklılık bulunmamıştır.

Yıldız (2022) araştırmasını Kahramanmaraş'ın Afşin ilçesindeki 3814 lise öğrenciyle yapmıştır. Öğrencilerin beden eğitimi dersine ilişkin tutumları yüksek çıkmıştır. Cinsiyet faktörüne göre fark oluşmuş olup erkek öğrenciler lehinedir. Sınıf düzeyi faktörüne göre ise anlamlı farklılık bulunmamıştır. Okul türüne göre anlamlı farklılık görülmüş, Anadolu lisesi öğrencilerinin tutum puanları diğer lise türlerine oranla daha yüksek çıkmıştır. Ebeveynlerin eğitim durumu, ekonomik düzey faktörlerine göre ise fark bulunmamıştır.

Arıkan (2023) çalışmasında lise öğrencilerinin Beden Eğitimi dersine yönelik ilgilerini incelemiştir. Çalışmasını Kars ilinin Sarıkamış ilçesinde gerçekleştirmiş olup 539 öğrenci katılmıştır. Sınıf düzeyi, yaş, ailenin aylık geliri, anne babanın eğitim durumları faktörlerine göre anlamlı farklılık bulunmamıştır. Cinsiyet faktörüne göre erkek öğrencilerin davranışsal boyutta lehine, okul değişkenleri faktörüne göre turizm lisesindeki öğrenciler duyuşsal boyutta beden eğitimi aktivitelerinin önemsiz olduğunu en az düşünen lise grubudur.

Atalay (2023) çalışmasında lise öğrencilerinin Beden Eğitimi dersine yönelik tutumlarıyla empatik eğilim düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Tekirdağ ilinde gerçekleştirilen çalışmaya 5 lise türünden 913 öğrenci dahil olmuştur. Cinsiyet faktörüne göre anlamlı bir farklılık oluşmuş olup erkeklerin lehinedir. Lise türüne göre anlamlı bir farklılık oluşmuş olup spor liselerinin tutum düzeyleri yüksek çıkmıştır. Yaş ve öğrencilerin sınıf düzeyi değişkenlerinde fark bulunmamıştır. Ailelerin gelir düzeyleri faktöründe orta ve yüksek gelirli ailelerin tutum puanları düşük gelirli ailelerin tutum puanlarından yüksek çıkmıştır. Öğrencilerin spor yapma sıklıklarına göre değerlendirilmesinde spor yapan öğrencilerin tutum düzeyi yüksek çıkmıştır.

Şirin (2023) çalışmasında lise öğrencilerinin beden eğitiminde temel psikolojik ihtiyaçları ve beden eğitimi dersine yönelik tutumlarını incelemiştir. Araştırma Çorum ili Alaca ilçesinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın evrenini 1343 lise öğrencisi oluşturmaktadır. Cinsiyet faktörüne göre anlamlı farklılık oluşmuştur ve erkeklerin lehinedir. Sınıf düzeyine göre 12. Sınıfların tutum düzeyi düşük çıkmıştır. Okul türüne göre anlamlı farklılık oluşmamıştır. Yaş faktörüne göre 17 yaşındaki öğrencilerin tutum düzeyleri 14 ve 16 yaşındaki öğrencilerden yüksek çıkmıştır.

Taş Tekay (2023) araştırmasını Iğdır ilinden 809 lise öğrencisiyle yapmıştır. Çalışmada öğrencilerin beden dersine yönelik tutumları yüksek çıkmıştır. Cinsiyet faktörüne göre fark oluşmuş olup erkek öğrenciler lehinedir. Sınıf faktöründe fark oluşmuştur ve bu farklılık 11. Sınıf ile 9 ve 10. Sınıf seviyeleri arasında oluşmuştur. Anne eğitimi durumu değişkeninde anlamlı sonuca ulaşılmış olup ilk/orta/lise ile üniversite mezunları arasında olduğu sonucuna varılmıştır. Babanın eğitim seviyesi ve ailenin gelir miktarı faktörlerinde fark görülmemiştir. Kardeş sayısı faktörüne göre ise anlamlı farklılık olduğu görülmüş olup kardeş sayısı 4 ve üzerinde olanlar ile 1-3 kardeş sayısı arasında olduğu sonucuna varılmıştır.

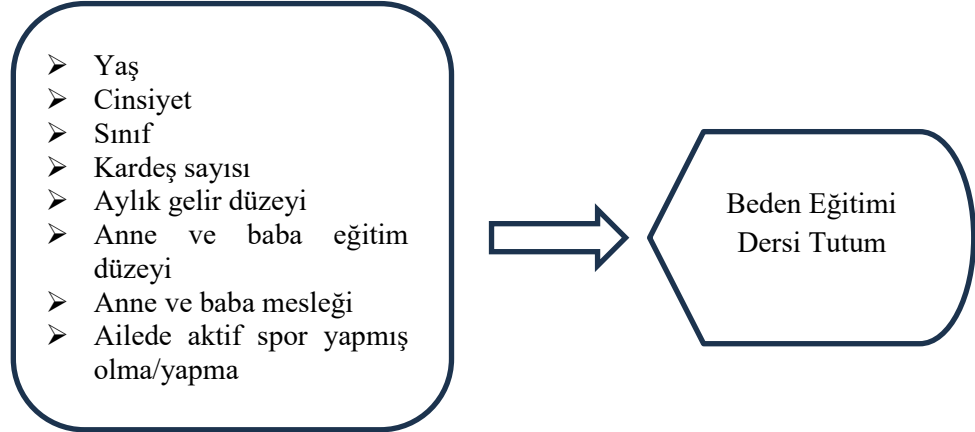
Toksöz (2023) araştırmasında ortaokulda eğitim gören öğrencilerin beden eğitimine yönelik tutumlarını incelemiştir. Bu çalışmaya Edirne ilinden 1789 ortaokul öğrencisi katılmıştır. Cinsiyet faktörüne göre fark görülmüş olup bu farklılık erkek öğrenciler lehinedir. Öğrencilerin öğrenim seviyeleri değişkenine göre öğrenim düzeyi yükseldikçe tutum puanlarının azaldığı görülmüştür. Anne veya babanın düzenli spor yapıp yapmama faktöründe fark görülmemiştir.

2. MATERYAL VE METOT

2.1. Araştırmanın Modeli

Ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi dersine karşı tutumlarının Konya Hüyük İlçesinde öğrenim gören öğrenciler özelinde değerlendirilmesi amacıyla yapılan bu çalışmada; mevcut olan bir durumu tanımlamaya ve açıklamaya çalışıldığından araştırma yöntemi olarak betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Betimsel tarama modelinde, var olan bir durum olduğu şekliyle betimlenmesi ve araştırmanın konusu kendi koşulları içinde ve olduğu şekliyle tanımlanmasıdır. Araştırmanın konusu olan olay, birey ya da nesne, kendi şartları içinde ve olduğu gibi tanımlamaya çalışılır. Onları, herhangi değiştirme ya da etkileme uğraşı verilmez. Bulunmak istenen bir şey vardır ve oradadır. Önemli olan husus o şeyi uygun bir biçimde “gözleyip” belirleyebilmektir (Karasar 2010).

Araştırmada, ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi dersine karşı tutumlarının yaş, cinsiyet, sınıf, kardeş sayısı, aylık gelir düzeyi, anne ve baba eğitim düzeyi, anne ve baba mesleği ve ebeveynlerin aktif spor yapmış olma/yapmalarına göre farklılık gösterip göstermediği araştırılmıştır. Araştırmanın amaçları göz önünde bulundurulduğunda araştırma modeli şekil 2.1’deki gibi gösterilmiştir.

Şekil 2. 1 Araştırma Modeli

2.2. Araştırmanın Çalışma Grubu

Araştırmanın evrenini 2022-2023 yılında Konya ilinde Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı ortaöğretim kurumlarında öğrenim gören ortaöğretim öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmanın Örneklem grubunu ise Konya ili Hüyük ilçesinde öğrenim gören 432 ortaöğretim öğrencisinden araştırmaya gönüllü katılan 325 öğrenci oluşturmaktadır.

Öğrenci kişisel özellikleri tablo 2.1'de verilmiştir.

Tablo 2. 1 Ortaöğretim Öğrencilerinin Kişisel Özelliklerinin Frekans ve Yüzde Değerleri (N=325)

Kişisel Özellikler	Gruplar	f	%
Cinsiyet	Kız	177	54,5
	Erkek	148	45,5
Yaş	14 yaş	17	5,2
	15 yaş	75	23,1
	16 yaş	87	26,8
	17 yaş	80	24,6
	18 yaş	66	20,3
Sınıf	9. Sınıf	84	25,8
	10. Sınıf	79	24,3
	11. Sınıf	95	29,2
	12. Sınıf	67	20,7
Aile Gelir Düzeyi	Düşük	35	10,8
	Orta	253	77,8
	Yüksek	37	11,4
Anne Eğitim	İlkokul	141	43,3
	Ortaokul	112	34,5
	Lise	47	14,5
	Üniversite	25	7,7
Baba Eğitim	İlkokul	87	26,8
	Ortaokul	87	26,8
	Lise	123	37,8
	Üniversite	28	8,6
Anne Meslek	Ev hanımı	278	85,5
	İşçi	21	6,5
	Memur	13	4,0
	Diğer	13	4,0
Baba Meslek	İşçi	90	27,7
	Memur	25	7,7
	Emekli	30	9,2
	Çiftçi	64	19,7
	Serbest Meslek	53	16,3
	Diğer	63	19,4
Ailede aktif spor yapmış olma/yapmalarına	Evet	90	27,7
	Hayır	235	72,3

Tablo 2.1’de görüldüğü üzere çalışma grubunu oluşturan 325 ortaöğretim öğrencisinin 177’si (%54,5) kız, 148’i (%45,5) erkektir. Ortaöğretim öğrencilerinin 17’si (%5,2) 14 yaş, 75’i (%23,1) 15 yaş, 87’si (%26,8) 16 yaş, 80’i (%24,6) 17 yaş ve 66’sı (%20,3) 18 yaş grubundadır. Araştırmaya katılan ortaöğretim öğrencilerinin sınıf düzeyleri incelendiğinde 84’ü (%25,8) 9. sınıf, 79’u (%24,3) 10. sınıf, 95’i (%29,2) 11. sınıf ve 67’si (%20,7) 12. sınıfta öğrenim gördüğü belirlenmiştir. Araştırma grubunu oluşturan 325 ortaöğretim öğrenci ailesinin 35’i (%10,8) düşük, 253’ü (%77,8) orta ve 37’si (%11,4) yüksek gelire sahiptir. Annelerin 141’i (%43,3) ilkokul, 112’si (%34,5) ortaokul, 47’si (14,5) lise ve 25’i (%7,7) üniversite mezunudur. Babaların 87’si (%26,8) ilkokul, 87’si (%26,8) ortaokul, 123’ü (37,8) lise ve 28’i (%8,6) üniversite mezunudur. Ortaöğretim öğrencilerin anne meslekleri incelendiğinde; 278’inin (%85,5) ev hanımı, 21’inin (%6,5) işçi, 13’ünün (%4) memur ve 13’ünün (%4) ise diğer meslek gruplarında çalıştığı görülmüştür. Babaların ise, 90’ının (%27,7) işçi, 25’inin (%7,7) memur, 30’unun (%9,2) emekli, 64’ünün (%19,7) çiftçi, 53’ünün (%16,3) serbest meslek ve 63’ünün (%19,4) diğer meslek gruplarında çalıştığı görülmüştür. Öğrencilerin 90’ının (%27,7) ailesinde aktif spor yapmış veya halen yapan bireyler bulunurken, 235’inin (%72,3) ailesinde aktif spor yapmış ya da daha önce yapmış bireyin bulunmadığı görülmüştür.

2.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada veriler “Kişisel Bilgi Formu” ve “Ortaöğretim Öğrencileri için Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği” kullanılarak toplanmıştır.

2.3.1. Kişisel Bilgi Formu

Kişisel bilgi formu 10 sorudan (cinsiyet, yaş, sınıf, kardeş sayısı, aylık gelir, anne eğitim düzeyi, baba eğitim düzeyi, anne meslek, baba meslek, ailede aktif spor yapma/yapmış durumu) oluşan ortaöğretim öğrencileri ilgili bilgileri içermektedir.

2.3.2. Ortaöğretim Öğrencileri İçin Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği

Araştırmada ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi dersine yönelik tutumlarını tespit etmek için geçerliği ve güvenilirliği Güllü ve Güçlü (2009) tarafından geliştirilen “Ortaöğretim Öğrencileri İçin Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği” kullanılmıştır. Tek boyuttan oluşan “Ortaöğretim Öğrencileri İçin Beden

Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği” 11 olumsuz ve 24 olumlu olmak üzere toplam 35 maddeden oluşmuştur (Tablo 2.2).

Tablo 2. 2. Ortaöğretim Öğrencileri İçin Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği Olumlu ve Olumsuz Madde Sayılarının Dağılımları

	Olumlu Madde Numaraları	Olumsuz Madde Numaraları
Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği	1, 2, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 18, 21, 22, 23, 27, 28, 31, 32, 33	3, 17, 19, 20, 24, 25, 26, 29, 30, 34, 35
Madde Sayısı	24 madde	11 madde

Beşli dereceleme türünde tasarlanan “Ortaöğretim Öğrencileri İçin Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği” puanlaması; Tamamen Katılmıyorum=1, Katılmıyorum=2, Kararsızım=3, Katılıyorum=4 ve Tamamen Katılıyorum=5 şeklindedir. Likert tipi ölçekten yararlanılarak yapılan puanlamada ölçekten alınacak en düşük puan 35, en yüksek puan ise 175’dir. Ölçek tek boyutlu olup, tek faktörün açıkladığı varyans %36,19 ve birinci öz değeri 12,67’dir. Ölçeğin güvenirliği için 50 ortaöğretim öğrencisine 45 gün ara ile “test tekrar test” yöntemine göre Pearson Momentler Çarpım korelasyon kat sayısına bakılmış ve korelasyon kat sayısı 0,80 olarak bulunmuştur. Ayrıca ölçeğin iç tutarlılığı için 600 kişiye uygulanmasında ortaya çıkan Cronbach Alfa katsayısı 0,94 olarak bulunmuştur. Ortaöğretim Öğrencileri İçin Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği için elde edilen bu sonuçlar ölçeğin güvenilir ve geçerli olduğunu ve ortaöğretim öğrencileri için kullanılabilir olduğunu göstermektedir.

2.4. Verilerin Analizi

Araştırmanın ortaöğretim öğrencilerinin kişisel özelliklerine bağlı gruplar arasında beden eğitimi dersi tutumu bakımından farkların sınanması esasına dayanmaktadır. Bu bakımdan araştırmada kullanılacak istatistiki testleri belirlenebilmesi için normallik sinaması yapılmıştır. Tablo 3.3’deki test sonuçlarından anlaşılabileceği gibi basıklık ve çarpıklık değerlerine bakıldığında -1.50 ile +1.50 değerleri arasında olduğu görülmektedir. Tabachnick ve Fidell (2013) çarpıklık ve basıklık değerlerinin ± 1.50 arasında olduğu durumlarda dağılımın normal dağılım olarak gerçekleştiğini vurgulamışlardır. Yani bütün değişkenlerin normal dağılım gösterdikleri görülmüştür.

Tablo 2. 3 Basıklık-Çarpıklık Değerleri

Ölçek	Skewness	Kurtosis
Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği	-1,041	,842

Bu doğrultuda araştırmada parametrik test tekniklerinden faydalanılmıştır. İkili karşılaştırmalar için bağımsız grup t-Testi ve çoklu karşılaştırmalar için tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır. Çoklu karşılaştırmalarda anlamlı farkın çıktığı durumlarda bu farkın hangi gruplar arasından kaynaklandığını belirlemek için post-hoc Tukey's T2 testi uygulanmıştır. Ayrıca ortaöğretim öğrencilerinin kişisel özelliklerini (cinsiyet, yaş, sınıf, kardeş sayısı, aylık gelir, anne eğitim düzeyi, baba eğitim düzeyi, anne meslek, baba meslek, ailede aktif spor yapma/yapmış durumu) betimleyici frekans ve yüzde dağılımları çıkarılmış, sonra ölçeklerin puan ortalamaları için, X, Ss değerleri tablolar halinde sunulmuştur. Elde edilen veriler bilgisayarda SPSS programında çözümlenmiş anlamlılıklar minimum $p < ,05$ düzeyinde sınanmıştır.

3. BULGULAR

3.1. Ortaöğretim öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersi Tutumuna Yönelik Bulgular

Ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi dersi tutumlarının değerlendirilmesi tablo 3.1’de verilmiştir.

Tablo 3. 1 Ortaöğretim Öğrencilerinin Beden Eğitimi Tutum Puanlarının Aritmetik Ortalama, Standart Sapma Değerleri, Minumun ve Maksimum Değerleri

	Madde	N	Min	Max	X	Ss
Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği	35	325	68	175	146,11	23,24

Tablo 3.1’de görüldüğü üzere, Ortaöğretim Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği en az 68, en fazla 175, ortalama 146,11 ve 23,24 standart sapma değerlerine sahiptir. Araştırmada minimum ve maksimum noktalarda yola çıkarak belirlenecek olan puan aralığı formülü ile Ortaöğretim Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği kategorik bir değişken haline getirilmiştir. Buna göre araştırmamızda aralık katsayısı aşağıdaki formül doğrultusunda hesaplanmıştır:

$$\text{Puan Aralığı (PA)} = \text{En Yüksek Puan} - \text{En Düşük Puan} / \text{Grup Sayısı}$$

$$\text{PA} = 175 - 35 / 5 = 28 \text{ olarak bulunmuştur.}$$

Puan aralığı ile Ortaöğretim Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği tablo 3.2’deki gibi kategorize edilebilir.

Tablo 3. 2 Kategorize Değişken İçin Ölçek Puan Aralıkları

Puan Aralığı	Tutum
35-63	Çok Kötü
63-91	Kötü
91-119	Orta
119-147	İyi
147-175	Çok İyi

Beden eğitimine karşı tutum ölçeği yukarıdaki puan aralıkları çerçevesinde kategorize edildiğinde öğrencilerin beden eğitimine karşı tutumları ile ilgili tablo 3.3’deki istatistiklere ulaşılır.

Tablo 3. 3 Beden Eğitimi Dersi Tutum İstatistikleri

	Frekans (n)	Yüzde (%)
Çok Kötü	-	-
Kötü	11	3,4
Orta	31	9,5
İyi	103	31,7
Çok İyi	180	55,4
Toplam	325	100,0

Tablo 3.3'de görüldüğü üzere, ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi dersine karşı çok kötü tutuma sahip olan öğrenci belirlenmezken, yüzde 3,4'ü kötü (n=11), yüzde 9,5'i orta (n=31), yüzde 31,7'si iyi (n=103), yüzde 55,4'ü ise çok iyi (n=325) tutuma sahiptir.

Ortaöğretim öğrencilerinin cinsiyetlerine göre beden eğitimi dersi tutumlarının değerlendirilmesi tablo 3.4'de verilmiştir.

Tablo 3. 4 Ortaöğretim Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersi Tutum Puanlarının Cinsiyete Göre t-Testi Sonuçları (N=325)

Değişken	Cinsiyet	N	Mean	Ss	Sd	t	p
Beden Eğitimi Dersi Tutum	Kız	177	142,56	23,61	323	-3.050	.002
	Erkek	148	150,35	22,11			

Tablo 3.4'de görüldüğü üzere araştırmaya katılan ortaöğretim öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği'nden aldıkları toplam puanların cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Bağımsız Grup t-Testi sonucunda grupların ortalamaları arasındaki erkek öğrencilerin lehine fark anlamlı bulunmuştur ($t=-3,050$; $p<.05$).

Öğrencilerin yaşlarına göre beden eğitimi dersi tutumlarının değerlendirilmesi tablo 3.5'de verilmiştir.

Tablo 3. 5 Ortaöğretim Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersi Tutum Puanlarının Yaş Göre Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) (N=325)

Değişken	Yaş	N	$\bar{X}$	Ss	Varyans Kaynağı	KT	Sd	KO	F	p
Beden Eğitimi Dersi Tutum	14 yaş	17	148,76	26,10	G.Arası	473,139	4	118,285	,217	,929
	15 yaş	75	146,62	22,38	G. İçi	174437,648	320	545,118		
	16 yaş	87	146,42	24,21	Toplam	174910,788	324			
	17 yaş	80	144,18	21,57						
	18 yaş	66	146,77	24,57						

Tablo 3.5'de görüldüğü üzere araştırmaya katılan ortaöğretim öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği'nden aldıkları toplam puanların yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek

yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda yaş gruplarının ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($F=.217$; $p>.05$).

Öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıflara göre beden eğitimi dersi tutumlarının değerlendirilmesi tablo 3.6'de verilmiştir.

Tablo 3. 6 Ortaöğretim Öğrencilerinin Beden Eğitimi ve Spor Dersi Tutum Puanlarının öğrenim gördükleri sınıfa Göre Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) ve LSD Testi Sonuçları (N=612)

Değişken	Sınıf	N	$\bar{X}$	Ss	Varyans Kaynağı	KT	Sd	KO	F	p
Beden Eğitimi Dersi Tutum	9. Sınıf	84	148,36	22,41	G.Arası	821,651	3	273,884	,505	,679
	10. Sınıf	79	144,10	26,10	G. İçi	174089,137	321	542,334		
	11. Sınıf	95	145,37	20,65	Toplam	174910,788	324			
	12. Sınıf	67	146,70	24,34						

Tablo 3.6'da görüldüğü üzere araştırmaya katılan ortaöğretim öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği'nden aldıkları toplam puanların sınıf değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, beden eğitimi tutum puanlarının sınıf gruplarının ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($F=,505$; $p>.05$).

Öğrencilerin kardeş sayılarına göre beden eğitimi dersi tutumlarının değerlendirilmesi tablo 3.7'de verilmiştir.

Tablo 3. 7 Ortaöğretim Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersi Tutum Puanlarının Kardeş Sayılarına Göre Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) (N=325)

Değişken	Kardeş	N	$\bar{X}$	Ss	Varyans Kaynağı	KT	Sd	KO	F	p
Beden Eğitimi Dersi Tutum	yok	20	154,00	20,50	G.Arası	3370,515	4	842,629	1,572	,182
	1 kardeş	26	151,46	27,61	G. İçi	171540,273	320	536,063		
	2 kardeş	58	142,63	22,29	Toplam	174910,788	324			
	3 kardeş	119	147,26	22,78						
	4 ve üzeri kardeş	102	143,84	23,31						

Tablo 3.7'de görüldüğü üzere araştırmaya katılan ortaöğretim öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği'nden aldıkları toplam puan puanların kardeş sayısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda kardeş sayısı gruplarının ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($F=1,572$; $p>.05$).

Öğrencilerin aylık ortalama gelir düzeyine göre beden eğitimi dersi tutumlarının değerlendirilmesi tablo 3.8’de verilmiştir.

Tablo 3. 8 Ortaöğretim Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersi Tutum Puanlarının Aylık Gelire Göre Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları (N=325)

Değişken	Aylık Gelir	N	$\bar{X}$	Ss	Varyans Kaynağı	KT	Sd	KO	F	p
Beden Eğitimi Dersi Tutum	Düşük	35	136,94	30,08	G.Arası	5326,680	2	2663,340	5,057	,007
	Orta	253	146,20	22,55	G. İçi	169584,107	322	526,659		
	Yüksek	37	154,13	17,17	Toplam	174910,788	324			

Tablo 3.8’de görüldüğü üzere araştırmaya katılan ortaöğretim öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği’nden aldıkları toplam puanların ailelerinin ortalama aylık gelir düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda beden eğitimi dersi tutum ($F=5,057$; $p<.05$) puanlarının aylık gelir düzeyi grupları ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur.

Bu sonuçların ardından ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi dersi tutum toplam puanlarında grupların ortalama farklılıklarının kaynaklarını belirlemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizlerine geçilmiştir. Hangi tekniğin tercih edileceğine karar verirken öncelikle varyansların homojenliği denetlenmiş, varyansların öğretmene karşı tutum alt ($L=5.890$; $p<.05$) homojen olmadığı bulunmuştur. Bu nedenle varyansların homojen olmadığı durumlarda kullanılan tekniklerden Tumhane’s T2 testi tercih edilmiştir.

Tablo 3. 9. Ortaöğretim Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersi Tutum Puanlarının Aylık Gelir Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Tumhane’s T2 Testi Sonuçları

Gruplar (i)	Gruplar (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh \bar{x}$	p
Düşük	Orta	-9,26663	5,27930	,239
	Yüksek	-17,19228*	5,81680	,014
Orta	Düşük	9,26663	5,27930	,239
	Yüksek	-7,92565*	3,15996	,045
Yüksek	Düşük	17,19228*	5,81680	,014
	Orta	7,92565*	3,15996	,045

Tablo 3.9’de görüldüğü gibi, araştırmaya katılan ortaöğretim öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği’nden aldıkları toplam puanların hangi gruplar arasında anlamlı bir farklılık gösterdiğini belirlemek amacıyla yapılan post-hoc

Tumhane's T2 testi sonucunda söz konusu farklılığın yüksek gelir düzeyi ile düşük ve orta gelir düzeyi arasında ve yüksek gelir düzeyine sahip grup lehine ($p<.05$) gerçekleşmiştir.

Ortaöğretim öğrencilerinin anne eğitim durumlarına göre beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutumlarının değerlendirilmesi tablo 3.10 verilmiştir.

Tablo 3. 10 Ortaöğretim Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersi Tutum Puanlarının Anne Eğitim Durumuna Göre Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) ve LSD Testi Sonuçları (N=325)

<i>Değişken</i>	<i>Anne Eğitim</i>	<i>N</i>	$\bar{X}$	<i>Ss</i>	<i>Varyans Kaynağı</i>	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
Beden Eğitimi Dersi Tutum	İlkokul	141	142,54	25,90	G.Arası	4024,169	3	1341,390	2,520	,058
	Ortaokul	112	150,57	19,93	G. İçi	170886,619	321	532,357		
	Lise	47	146,00	20,50	Toplam	174910,788	324			
	Üniversite	25	146,48	23,69						

Tablo 3.10'da görüldüğü üzere araştırmaya katılan ortaöğretim öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği'nden aldıkları toplam puanların anne eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda anne eğitim düzeyi grupları ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($F=2,520$; $p>.05$).

Ortaöğretim öğrencilerinin baba eğitim durumlarına göre beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutumlarının değerlendirilmesi tablo 3.11 verilmiştir.

Tablo 3. 11 Ortaöğretim Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersi Tutum Puanlarının Baba Eğitim Durumuna Göre Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları (N=325)

<i>Değişken</i>	<i>Baba Eğitim</i>	<i>N</i>	$\bar{X}$	<i>Ss</i>	<i>Varyans Kaynağı</i>	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
Beden Eğitimi Dersi Tutum	İlkokul	87	144,06	24,76	G.Arası	815,360	3	271,787	,501	,682
	Ortaokul	87	145,51	26,07	G. İçi	174095,428	321	542,353		
	Lise	123	147,30	21,09	Toplam	174910,788	324			
	Üniversite	28	149,07	17,88						

Tablo 3.11'de görüldüğü üzere araştırmaya katılan ortaöğretim öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği'nden aldıkları toplam puanların baba eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda baba eğitim düzeyi grupları ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($F=,501$; $p>.05$).

Ortaöğretim öğrencilerinin anne mesleğine göre beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutumlarının değerlendirilmesi tablo 3.12’de verilmiştir.

Tablo 3. 12 Ortaöğretim Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersi Tutum Puanlarının Anne Mesleğine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları (N=325)

Değişken	Anne Mesleği	N	$\bar{X}$	Ss	Varyans Kaynağı	KT	Sd	KO	F	p
Beden Eğitimi Dersi Tutum	Ev	278	145,72	23,58	G.Arası	1051,279	3	350,426		
	Hanımı				G. İçi					
	İşçi	21	151,71	18,28	Toplam	173859,509	321	541,618	,647	,585
	Memur	13	149,38	19,58		174910,788	324			
	Diğer	13	142,07	26,50						

Tablo 3.12’de görüldüğü üzere araştırmaya katılan ortaöğretim öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği’nden aldıkları toplam puanların anne mesleği değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda anne mesleği düzeyi grupları ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($F=,647$; $p>.05$).

Ortaöğretim öğrencilerinin baba mesleğine göre beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutumlarının değerlendirilmesi tablo 3.13’de verilmiştir.

Tablo 3. 13 Ortaöğretim Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersi Tutum Puanlarının Baba Mesleğine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları (N=325)

Değişken	Baba Mesleği	N	$\bar{X}$	Ss	Varyans Kaynağı	KT	Sd	KO	F	p
Beden Eğitimi Dersi Tutum	İşçi	90	146,98	22,96	G.Arası	2117,055	5	423,411		
	Memur	25	151,20	21,41	G. İçi	172793,733	319	541,673		
	Emekli	30	149,53	15,97	Toplam	174910,788	324			
	Çiftçi	64	142,40	24,76					,782	,563
	Serbest	53	144,35	24,59						
	Meslek									
	Diğer	63	146,46	24,55						

Tablo 3.13’de görüldüğü üzere araştırmaya katılan ortaöğretim öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği’nden aldıkları toplam puanların baba mesleği değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda baba mesleği düzeyi grupları ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($F=,782$; $p>.05$).

Ortaöğretim öğrencilerinin ailede spor yapma durumlarına göre beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutumlarının değerlendirilmesi tablo 3.14’de verilmiştir.

Tablo 3. 14 Ortaöğretim Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersi Tutum Puanlarının Ailede Spor Yapma Durumlarına Göre t-Testi Sonuçları (N=325)

Değişken	Ailede Spor Yapma	N	Mean	Ss	Sd	t	p
Beden Eğitimi Dersi Tutum	Evet	90	148,33	21,60	323	1.066	.287
	Hayır	235	145,26	23,81			

Tablo 3.14’de görüldüğü üzere araştırmaya katılan ortaöğretim öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği’nden aldıkları puanların ailede spor yapan/spor yapmış olma durum değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Bağımsız Grup t-Testi sonucunda grupların aritmetik ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır ($t=1.066$; $p>,05$).

4.TARTIŞMA

Araştırmamızın sonunda öğrencilerin tutum puanları incelendiğinde aldıkları puanların cinsiyet faktörüne göre, istatistiki açıdan incelenmiş ve anlamlı bir farklılığa ulaşılmıştır. Bu anlamlı farklılık erkek öğrencilerin lehine sonuçlanmıştır. Literatürdeki, öğrencilerin beden eğitimi dersine yönelik tutumlarıyla ilgili araştırmalar incelendiğinde, cinsiyet değişkeni ile ilgili benzer ve farklı sonuçlara ulaşılmıştır. Aras (2019), Girgeç (2022), Atik (2020) yaptıkları çalışmalarda cinsiyet değişkeni ile öğrencilerin tutum puanı arasında anlamlı farklılığa ulaşmamışlardır. Çalışmamızla benzer sonuç olarak Aksoy (2022), Koç (2022), Atalay (2023), Şirin (2023), Alemdar (2022), Canlı (2013) ve Çimen (2019) da çalışmalarının sonucunda erkek öğrencilerin lehine anlamlı farklılık bulmuşlardır. Çalışmamızla farklı sonuç olarak Özel (2022), Aydın (2021), Kılıç (2021), Akdoğan (2017), Arı (2019) ve Çolak (2019) çalışmalarının sonucunda kız öğrencilerin lehine anlamlı farklılık bulmuşlardır. Literatürdeki çalışmalarda 3 farklı sonuca ulaşılmış olması yaşanan coğrafyalardaki sosyo-kültürel yapı farklılıkları, ekonomik düzey farklılıkları, araştırmaların örneklemelerinin farklı oluşu, ya da araştırmadaki öğrencilerin farklı yaşlarda olmasından kaynaklanabileceği düşünülmektedir.

Araştırmamızın sonunda öğrencilerin tutum puanları incelendiğinde aldıkları puanların yaş faktörüne göre, istatistiki açıdan incelenmiş ve anlamlı bir farklılığa ulaşılmamıştır. Literatürdeki, öğrencilerin beden eğitimi dersine yönelik tutumlarıyla ilgili araştırmalar incelendiğinde, yaş değişkeni ile ilgili benzer ve farklı sonuçlara ulaşılmıştır. Çalışmamızla paralel sonuç olarak Kılıçık (2016), Çimen (2019), Aras (2019), Atalay (2023), Aydın (2021) ve Güllü (2007) de çalışmalarının sonucunda anlamlı bir farklılığa ulaşmamışlardır. Çalışmamızdan farklı olarak, Özyalvaç (2010) 14-16 yaş grubundaki öğrencilerin tutum puanlarını 17-19 yaş grubundaki öğrencilerden yüksek bulmuştur. Şirin (2023) 17 yaşındaki öğrencilerin tutum puanlarını 14 ve 16 yaşındaki öğrencilerden yüksek bulmuştur. Polat (2019) ve Alemdar (2022) yaş arttıkça tutum puanlarının azaldığı sonucuna ulaşmıştır. Oğuz (2022) 14 yaşındaki öğrencilerin lehine sonucuna ulaşmış olup Çitil (2021) 18 yaşındaki öğrencilerin lehine olduğu sonucuna ulaşmıştır. Kumartaşı (2010) ise 13-14 yaş grubundaki öğrencilerin lehine olduğu sonucuna ulaşmıştır. Literatürdeki araştırılan sonuçlarda böyle farklılıkların görülmesi öğrencilerin gelişim özellikleri

ile birlikte ilgilerinin değişebileceği, coğrafi özellik farklılıkları, ergenlik etkisi ve öğrencilerin sınav kaygısından kaynaklanabileceği düşünülmektedir.

Araştırmamızın sonunda öğrencilerin tutum puanları incelendiğinde aldıkları puanların sınıf seviyesi faktörüne göre, istatistiki açıdan incelenmiş ve anlamlı bir farklılığa ulaşılmamıştır. Literatürdeki, öğrencilerin beden eğitimi dersine yönelik tutumlarıyla ilgili araştırmalar incelendiğinde, sınıf farkı değişkeni ile ilgili benzer ve farklı sonuçlara ulaşılmıştır. Araştırmamızın sonucuna paralel olarak Kır (2012), Kumartaşlı (2010), Şimşek (2019), Sarier (2021), Yıldız (2022), Yıldız (2018) çalışmalarının sonucunda sınıf seviyesi faktöründe fark olmadığı sonucuna ulaşmışlardır. Araştırma sonucumuzdan farklı olarak Hünük (2006), Koç (2009), Keskin (2015), Okut (2017), Kurt Durdabak (2019), Alemdar (2022) çalışmalarının sonucunda öğrencilerin sınıf düzeyleri arttıkça derse olan tutum ölçeğinden aldıkları puanların düşüş gösterdiği sonucuna varmıştır. Çankaya (2022), Kılıcı (2019) ve Kaya Sarıdede (2018) çalışmalarının sonucunda 9. Sınıfların tutum puanlarının diğer sınıflardan yüksek olduğu sonucuna varmışlardır. Atik (2020) ve Aras (2019) çalışmalarının sonucunda 11. Sınıfların tutum puanlarının diğer sınıflardan yüksek olduğu sonucuna varmışlardır. Literatürdeki araştırılan sonuçlarda böyle farklılıkların görülmesi öğrencilerin gelişim özellikleri ile birlikte ilgilerinin değişebileceği, sınıf arkadaşlarının birbirlerinin tutumu üzerinde zamanla etki göstermesi, coğrafi özellik farklılıkları, okul farklılıkları, ergenlik etkisi ve öğrencilerin sınav kaygısından kaynaklanabileceği düşünülmektedir.

Araştırmamızın sonunda öğrencilerin tutum puanları incelendiğinde aldıkları puanların kardeş sayısı faktörüne göre, istatistiki açıdan incelenmiş ve anlamlı bir farklılığa ulaşılmamıştır. Literatürdeki, öğrencilerin beden eğitimi dersine yönelik tutumlarıyla ilgili araştırmalar incelendiğinde, kardeş sayısı değişkeni ile ilgili benzer ve farklı sonuçlara ulaşılmıştır. Atik (2020), Çankaya (2022), Güllü (2007), Yağcı (2012), Yıldız (2018), Okut (2017), Özyalvaç (2010), Karaduman (2022), Kır (2012), Polat (2019) Aydın (2021), Kılıç (2021), Kaya Sarıdede (2018) de çalışmalarının sonuçlarında kardeş sayısı değişkeni ile tutum puanları arasında anlamlı farklılık bulmamışlardır. Tanrıverdi (2016) ve Kumartaşlı (2010) çalışmalarının sonucunda kardeş sayısı arttıkça tutum puanlarının yükseldiği sonucuna ulaşmışlardır. Alemdar (2022) kardeşi olmayan öğrencilerin tutum puanını

daha yüksek bulmuştur. Literatürde değişken sonuçların bulunması aile yapılarının farklı olmasından dolayı kardeş sayısı az olan çocukların ailelerinin sınav kaygısına daha çok kapılıp, çocuklarını sınavda soru çıkan derslere ilgi göstermelerini istemeleri sonucunda beden eğitimi dersine tutumları düşük çıkmış olabilir. Kardeş sayısı çok olan öğrencilerin hem örnek olma konusunda hem de birlikte oyun oynamaları sayesinde tutumları yüksek çıkmış olabilir. Kardeşler genellikle farklı sınıflarda okuduklarından dolayı kardeşlerin etkisinden çok, sınıf arkadaşları ve çevresel etkilerin etkisi nedeniyle kardeş sayısı çok fazla etki göstermemiş olabilir. Bu sebepten birçok çalışmada ve bizim çalışmamızda da anlamlı farklılık oluşmamış olabilir.

Araştırmamızın sonunda öğrencilerin tutum puanları incelendiğinde aldıkları puanların aile gelir düzeyi değişkenine göre, istatistiki açıdan incelenmiş ve anlamlı bir farklılığa ulaşılmıştır. Yüksek gelir seviyesi ile düşük ve orta gelir seviyesi arasında ve yüksek gelir seviyesine sahip grup lehine sonuçlanmıştır. Literatürdeki, öğrencilerin beden eğitimi dersine yönelik tutumlarıyla ilgili araştırmalar incelendiğinde, aile gelir düzeyi değişkeni ile ilgili benzer ve farklı sonuçlara ulaşılmıştır. Aydın (2021), Kılıç (2021), Çankaya (2022), Güllü (2007), Çolak (2020), Yağcı (2012), Yapıcı (2019), Yıldız (2018), Yıldız (2022), Taş Tekay (2023), Özyalvaç (2010), Kumartaşlı (2010), Karaduman (2022), Keskin (2015) çalışmalarının sonucunda aile gelir düzeyi değişkeni ile tutum puanları arasında anlamlı farklılığa ulaşmamışlardır. Çolak (2019), Söğüt (2019), Karataş (2019) ve Kılçık (2016) çalışmalarının sonucunda aile gelir düzeyi değişkeni yüksek olanların tutum puanlarının da yüksek olduğu sonucuna varmışlardır. Atik (2020) ve Tanrıverdi (2016) ise çalışmalarının sonucunda aile gelir düzeyi düşük olanların tutum puanlarının da yüksek olduğu sonucuna varmışlardır. Sosyoekonomik düzeyleri yüksek aileler çocuklarının ihtiyaçlarını daha kolay sağlayıp çocuklarına birçok imkan sunabilmeleri sonucu gelir düzeyi yüksek ailelerin çocukları spora yönelme konusunda zorluk çekmiyorlardır. Bu durum tutum puanlarını da daha yüksek çıkarmış olabilir. Gelir düzeyinin düşük olmasının tutum puanlarına etki etmediği ya da paralellik göstermediği çalışmalar için de ailelerin maddi durumu iyi olmasa da çocukların yaşadıkları çevrelerinde spor imkanları yaygın olup herkesin kolaylıkla erişebileceği konumda olabilir, çocukların aileleri ve yakın çevresi sporla

iç içe olup çocuklarının spor yapmalarını destekliyor olabilir. Buna benzer sebeplerden ötürü çocukların tutum puanı ailelerinin gelir düzeyi düşük olsa da tutum puanları daha yüksek çıkmış olabilir.

Araştırmamızın sonunda öğrencilerin tutum puanları incelendiğinde aldıkları puanların anne baba eğitim düzeyi faktörüne göre, istatistiki açıdan incelenmiş ve anlamlı bir farklılığa ulaşılmamıştır. Literatürdeki, öğrencilerin beden eğitimi dersine yönelik tutumlarıyla ilgili araştırmalar incelendiğinde Özel (2022), Kılçık (2016), Koç (2009), Polat (2019), Aksoy (2022), Arıkan (2023), Doğan (2011), Çitil (2021), Çolak (2020), Yapıcı (2019), Yıldız (2018), Yıldız (2022), Okut (2017), Özyalvaç (2010), Kaya Sarıdede (2018), Söğüt (2019), Kumartaşlı (2010), Karaduman (2022) çalışmalarında çalışmamızla aynı sonuca ulaşmıştır. Sayın (2014) çalışmasının sonucunda anne baba eğitim düzeyi azaldıkça çocukların tutum puanlarının yüksek çıktığı sonucuna ulaşmıştır. Atik (2020) çalışmasının sonucunda anne eğitim durumuna göre anlamlı farklılığa ulaşmamış olup baba eğitim düzeyi değişkenine göre okur yazar olmayan babaların çocuklarının tutum puanları yüksek çıkmıştır. Taşdemir (2019) çalışmasının sonucunda anne eğitim durumuna göre anlamlı farklılığa ulaşmamış olup baba eğitim düzeyi değişkenine göre üniversite mezunu babaların çocuklarının tutum puanları yüksek çıkmıştır. Literatürdeki çalışmaların sonuçlarını da değerlendirdiğimizde istisnalar olsa da birçok çalışmanın sonucunun, çalışmamızla paralellik gösterdiği görülmüştür. Bu bulgular anne baba eğitim düzeyinin çocukların beden eğitimi derslerine yönelik tutumlarında bariz bir etki göstermediğini düşündürmüştür.

Araştırmamızın sonunda öğrencilerin tutum puanları incelendiğinde aldıkları puanların anne baba mesleği faktörüne göre, istatistiki açıdan incelenmiş ve anlamlı bir farklılığa ulaşılmamıştır. Literatürdeki, öğrencilerin beden eğitimi dersine yönelik tutumlarıyla ilgili araştırmalar incelendiğinde Aksoy (2022), Kılçık (2016), Kumartaşlı (2010), Aydın (2021), Alemdar (2022), Çankaya (2022), Yağcı (2012), Özyalvaç (2010), Söğüt (2019), Polat (2019) çalışmalarında bizim çalışmamızla aynı sonuca ulaşmıştır. Şimşek (2019) çalışmasının sonucunda annesinin mesleği ev hanımı olanların tutum puanlarını yüksek bulmuştur, baba mesleği faktöründe anlamlı bir fark bulmamıştır. Okut (2017) çalışmasının sonucunda annesinin mesleği ev hanımı olan çocukların tutum puanlarını yüksek bulmuş, babası işsiz olan

çocukların tutum puanlarının düşük olduğu sonucuna varmıştır. Tanrıverdi (2016) çalışmasının sonucunda anne mesleğine göre anlamlı fark bulmamıştır. Babası diğer-çiftçi vb meslek sahibi olan çocukların tutum puanlarının yüksek olduğu sonucuna varmıştır. Literatürdeki çalışmaların sonuçlarını da değerlendirdiğimizde istisnalar olsa da birçok çalışmanın sonucunun, çalışmamızla paralellik gösterdiği görülmüştür. Bu bulgular anne baba mesleklerinin çocukların beden eğitimi derslerine yönelik tutumlarında bariz bir etki göstermediğini düşündürmüştür.

Araştırmamızın sonunda öğrencilerin tutum puanları incelendiğinde aldıkları puanların ailede sporla ilgilenen ya da önceden ilgilenmiş birinin olma durumu faktörüne göre, istatistiki açıdan incelenmiş ve anlamlı bir farklılığa ulaşılmamıştır. Literatürdeki, öğrencilerin beden eğitimi dersine yönelik tutumlarıyla ilgili araştırmalar incelendiğinde Aksoy (2022), Çimen (2019), Yıldız (2018), Toksöz (2023), Polat (2019) da ailede sporla ilgilenen ya da önceden ilgilenmiş birinin olma durumu faktörüne göre anlamlı farklılığa ulaşmamıştır. Çolak (2019), Oğuz (2022), Dalgın (2019), Kılıcı (2019), Yağcı (2012), Kılçık (2016), Kaya Sarıdede (2018), Sayın (2014), Söğüt (2019) çalışmalarının sonucunda ailede sporla ilgilenen ya da önceden ilgileniş birinin olma durumu faktörüne göre anlamlı farklılığa ulaşmış ve bu farklılık, spor yapmış olan ailelerin çocuklarının tutum puanlarının yüksek çıkmış olmasıdır. Çocukların ebeveynlerini örnek alma durumlarından dolayı, spor yapan bireylerin yönlendirmeleri sonucu ya da ailede spor bir yaşam şekline dönüşmüş olmasından dolayı olumlu tutum sonuçlarına ulaşıldığı düşünülmektedir. Anlamlı farklılık oluşmamış sonuçlar içinde Literatürdeki diğer etkenlerin daha baskın olmasından dolayı ve öğrencilerin tutumlarında arkadaş çevrelerinin de etkili olmasının önemli etkenler oldukları düşünülmektedir.

5. SONUÇ

Araştırmamızın sonucunda ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi dersine yönelik olan tutum puanlarında öğrencilerin cinsiyetleri ve ailelerin gelir düzeyi değişkenleri etkili olmuştur. Bu anlamlı farklılık erkek öğrenciler ile gelir düzeyi yüksek ailelerin lehine sonuçlanmıştır. Ancak beden eğitimi dersine yönelik tutum puanlarında öğrencilerin yaşları, sınıf seviyesi, kardeş sayısı, anne ve babanın eğitim seviyesi, anne ve babanın mesleği ve ailede aktif spor yapmış ya da hala yapan birinin olma durumu değişkenlerinin anlamlı bir etkisinin olmadığı sonucuna varılmıştır.

Gelecekte bu konuda farklı örneklem gruplarıyla yeni çalışmaların yapılması öğrencilerin tutumlarının değerlendirilebilmesi ve derse yönelik yapılması gereken düzenlemeler için katkı sağlayacaktır.

6. ÖNERİLER

- Öğrencilerin beden eğitimi dersine yönelik tutum ve ilgilerini artırabilmek için velilerle işbirliği halinde olup dersin ne kadar önemli bir ders olduğu anlatılmalıdır.
- Beden eğitimi derslerinde imkanlar çerçevesinde öğrencilerin ilgilerini çekecek malzeme ve materyal sayıları artırılmalıdır.
- Öğrencilerin erken yaşlarda yeteneğinin olduğu ve başarılı olabileceği branşların tespit edilip bu branşlarla ilgilenmeleri için yönlendirilmeler yapılmalıdır.
- Spor ve beden eğitimi ile ilgili güncel spor dergileri takip edilmeli, öğretmenlere de öğrencilere de ulaştırılmalıdır.

7. KAYNAKÇA

- Akdoğan B: Lise Öğrencilerinin ve Ebeveynlerinin Beden Eğitimi Dersine İlişkin Tutumları. İstanbul Gelişim Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul, 2017.
- Akkoyunlu Y: Beden Eğitimi ve Spor. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 1(1), 80. 1996.
- Aksoy T: Lise Öğrencilerinin Beden Eğitimi ve Spor Dersine Karşı Tutumlarının Sosyalleşme Üzerine Etkisinin İncelenmesi. Siirt Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Siirt, 2022.
- Alemdar B: Lise Öğrencilerinin Uzaktan Eğitim İle Yürütülen Beden Eğitimi Dersine İlişkin Tutumlarının İncelenmesi. Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Sakarya, 2022.
- Aracı H: Öğretmenler ve Öğrenciler İçin Okullarda Beden Eğitimi 6. Baskı. Nobel Yayın Dağıtım. Syf. 1-10. Ankara, 2006.
- Aras G: Farklı Lise Türlerinde Öğrenim Gören Öğrencilerin Beden Eğitimi ve Spor Dersine Karşı Tutumları İle Kişilik Özellikleri Arasındaki İlişki. Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Sakarya, 2019.
- Arı M: Doğu Anadolu ve Güneydoğu Bölgesinde Beden Eğitimi ve Spor Dersine Yönelik Anne-Baba ve Öğrenci Tutumlarının İncelenmesi. Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Ankara, 2019.
- Arıkan NG: Sarıkamış'taki Ortaöğretim Öğrencilerinin Beden Eğitimi ve Spora Karşı İlgileri. Kafkas Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Kars, 2023.
- Atahan S: Beden Dili Abc'si. Bilim Teknik Yayınevi. Syf. 85-149, İstanbul, 2016
- Atalay R: Ortaöğretim Öğrencilerinin Beden Eğitimi ve Spora Yönelik Tutumlarıyla Empatik Eğilim Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Konya, 2023.

- Atık G: Ortaöğretim Öğrencilerinin Beden Eğitimi ve Spor Dersine Yönelik Tutumları ve Yaşam Doyumu Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi (Kırıkkale İli Örneği) Kırıkkale Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Kırıkkale, 2020
- Aydın T: Erzurum Tekman İlçesindeki Ortaokul Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersine Yönelik Tutumları. Bursa Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, 2021.
- Canlı U: Tekirdağ İli Çorlu İlçesi İlköğretim Okulları ve Liselerde Öğrenim Gören Kız Ve Erkek Öğrencilerin Beden Eğitimi ve Spor Dersine İlişkin Tutumları. Trakya Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Edirne, 2013.
- Caspersen C, Powell K, Christenson G: Physical activity, exercise, and physical fitness: definitions and distinctions for health-related research. Public Health Rep. Mar-Apr;100(2):126-31. PMID: 3920711; PMCID: PMC1424733. 1985
- Çankaya MT: Lise Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersine Yönelik Tutumları İle Boş Zaman Yönetimleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Konya,2022.
- Çelikten M: Öğretmenlik mesleği ve özellikleri. Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 1 (19) , 207-237, 2005.
- Çetin İ: Tutum nedir? tutumların özellikleri. 2012. https://www.tavsiyedyorum.com/makale_9597.htm
- Çimen M: Fen Lisesi Öğrencilerinin Beden Eğitimi Derslerine İlişkin Tutumlarının Araştırılması. (Malatya ili Örneği). Erciyes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Kayseri, 2019.
- Çitil Ö: Lise Düzeyindeki Öğrencilerin Beden Eğitimi Dersi Tutumlarının Ve Beden Eğitimi Dersi Sportmenlik Davranışının İncelenmesi (Elazığ İl Örneği). Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Muş, 2021

- Çolak FŞ: Ortaokul Öğrencilerinin Beden Eğitimi ve Spor Dersine Yönelik Tutumlarının Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi. Atatürk Üniversitesi Kış Sporları ve Spor Bilimleri Enstitüsü. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Erzurum, 2019
- Çolak G: Ortaokul Öğrencilerinin Beden Eğitimi Ve Spor Dersine Yönelik Tutumlarının Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi (Bayburt İli Örneği). Atatürk Üniversitesi Kış Sporları Ve Spor Bilimleri Enstitüsü. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Erzurum, 2020
- Çöllü EF ve Öztürk YE: Örgütlerde İnançlar-Tutumlar Tutumların Ölçüm Yöntemleri Ve Uygulama Örnekleri Bu Yöntemlerin Değerlendirilmesi . Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi, 9 (1-2), 373-404. 2006.
- Dağdemir R: Farklı Tür Liselerdeki Öğrencilerin Beden Eğitimi ve Spor Dersine İlişkin Tutumlarının Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi (Erzurum ili örneği) Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Ağrı, 2018.
- Dalgın İ: Özel Ve Devlet Liseleri Öğrencilerinin Beden Eğitimi ve Spor Dersine İlişkin Tutumları. İstanbul Gelişim Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul, 2019.
- Dalkıran O, Tuncel F: Ortaöğretim kurumlarında beden eğitimi dersinin seçmeli ders olarak işlenmesinin öğrenciler gözüyle değerlendirilmesi. Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 5 (1) , 37-42, 2007 DOI: 10.1501/Sporm_00000000121.
- Demirel ve Kaya (Eds): Öğretmenlik Mesleğine Giriş, 5. Baskı. Ankara: Pegem A Yayınları, 2004.
- Dever A, Ahmet İ: Tarihsel süreç içerisinde Türk kültüründe spor algısı. Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi 4.5: 46-61, 2015.
- Dinçtürk S: Ortaöğretim Kurumlarında Beden Eğitimi ve Sorunları, Türk Eğitim Derneği Yayınları. Şafak Matbaacılık. Ankara, 1988
- Doğan N: Niğde İlinde Bulunan Farklı Statüdeki Liselerde Eğitim Gören Öğrencilerin Beden Eğitimi Dersine Karşı Tutumları ve Fiziksel Uygunluk Düzeylerinin Araştırılması. Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Niğde, 2011.

- Durkheim E, Ozankaya Ö: Eğitim ve Sosyoloji. Syf. 39-47 Cem Yayınevi. İzmir, 2020.
- Erdemli A: Temel Sorunlarıyla Spor Felsefesi. E Yayınları, Syf. 43-49. 2002.
- Erden M: Eğitim Bilimlerine Giriş, 6. Baskı. Ankara: Arkadaş Yayınevi. 2011.
- Ersoy A (Ed): Beden Eğitimi ve Spor Tarihi 1. Baskı. Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, s. 12-14, 2020.
- Fındıkcı İ: Yaşadıkça Eğitim. Hayat Yayınları. İstanbul, 2004.
- Girgeç H: Lise Öğrencilerinin ve Ebeveynlerinin Beden Eğitimi Dersine İlişkin Tutumları (Kahramanmaraş İli Örneği) Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Kahramanmaraş, 2022.
- Gordon T, Karakale S: Etkili Öğretmenlik Eğitimi, Profil Yayıncılık, 7. Baskı. Syf. 15-23. İstanbul, 2014.
- Gökdağ R: Kişiler Arası İletişim. Töz Yayınları. Ankara, 2021.
- Güçlü M: Avrupa, Amerika Birleşik Devletleri, Çin ve Türkiye’de Beden eğitimi ve sporun gelişimi. Milli Eğitim Dergisi, 150, 33-38, 2001
- Güllü M: Ortaöğretim Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersine İlişkin Tutumlarının Araştırılması. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü . Yayınlanmış Doktora Tezi. Ankara, 2007.
- Güllü M, Güçlü M: Ortaöğretim Öğrencileri İçin Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği Geliştirilmesi. Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi Ve Spor Bilimleri Dergisi, 3 (2), 138-151. 2009.
- Güllü M, Şarvan CŞ, Öztaşyonar Y, Kaplan B: Ortaokul Öğrencilerinin Beden Eğitimi Ve Spor Dersine İlişkin Tutumlarının Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi (Şanlıurfa İli Örneği) Gaziantep Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi, 1 (2), S. 49-61. 2016.
- Güneş A: Okullarda Beden Eğitimi ve Oyun Öğretimi 4. Baskı. Pegem A Yayınları. Ankara, 2004.
- Güven Ö: Türklerde Spor Kültürü. Atatürk Kültür Merkezi Yayınları. Ankara, 1992.
- Hosta M: Eğitim El Kitabı. Niras IC Proje Konsorsiyumu. Diyarbakır, 2015.

- Hünük D: Ankara İli Merkez İlçelerindeki İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersine İlişkin Tutumlarının Sınıf Düzeyi, Öğrenci Cinsiyeti, Öğretmen Cinsiyeti ve Spora Aktif Katılımları Açısından Karşılaştırılması. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Ankara, 2006.,
- Islıcık T: İmam Hatip Okulları İle Normal Okullarda Öğrenim Gören Ortaokul Öğrencilerin Beden Eğitimi Dersine İlişkin Tutumlarının Belirlenmesi (Ankara İl Örneği). Dumlupınar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Kütahya, 2017
- İbrahimli R: Ortaokul Öğrencilerinin Beden Eğitimi ve Spor Dersine İlişkin Tutum Ve Fiziksel Aktivite Düzeylerinin İncelenmesi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul, 2019.
- İnanç, Leman, Merih Altıntaş, And Tülay Barış. "Ebeveynlerin Çocuk Yetiştirme Tutumları İle Kişilik Yapıları Arasındaki İlişki." International Journal Of Social Sciences And Education Research 3.5. 1731-1745. 2017.
- İnceoğlu, M: Tutum Algı İletişim. Beykent Üniversitesi Yayınevi. İstanbul, 2010.
- Kağıtçıbaşı, Ç: Yeni insan ve insanlar (10. Baskı). Evrim Yayınevi. İstanbul, 1999.
- Kalkınma Bakanlığı: Onuncu Kalkınma Planı 2014-2018. Ankara, 2014.
- Karaduman Y: Lise Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersine Yönelik Tutumlarının Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi. Iğdır Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Iğdır, 2022.
- Karasar, N: Bilimsel araştırma yöntemi, Ankara: Nobel, 2010.
- Karataş M: Ortaöğretim 9. Sınıf Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersine İlişkin Tutumlarının İncelenmesi (İstanbul İli Örneği). Bartın Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Bartın, 2019.
- Kaya Sarıdede Ş: Ortaöğretim Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersine İlişkin Tutumlarının İncelenmesi. İstanbul Gelişim Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul, 2018.

- Keskin N: Ortaokul Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersine Yönelik Tutum ve Öz-Yeterlilikleri. Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Trabzon, 2015.
- Keskin Ö: Ortaokul Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersine Yönelik Tutumlarının Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi. Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Sakarya, 2015.
- Kılıcı H: Lise Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersine İlişkin Tutumlarının Sağlıklı Yaşam Biçimi Davranışları Üzerine Etkisi. Hitit Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Çorum, 2019.
- Kılçık M: İlköğretim Okulları 2.Kademe Öğrencilerinin Beden Eğitimi ve Spor Dersine İlişkin Tutumlarının Belirlenmesi (Düzce İli Örneği). Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Düzce, 2016.
- Kılıç A: Ortaokul Öğrencilerinin Beden Eğitimi ve Spor Dersine İlginin Beden Eğitimi ve Spor Değerlerine Etkisi. Yozgat Bozok Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Yozgat, 2021.
- Kır R: İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Beden Eğitimi Ve Spor Dersine Yönelik Tutum Ve Davranışları. Kırıkkale Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Kırıkkale, 2012.
- Kıyıcı F, Konca M, Burmanoğlu E: Türkiye'de beden eğitimin tarihi ve beden eğitimi ve sporunun gelişimi. Atatürk Üniversitesi Beden Eğitimi Ve Spor Bilimleri Dergisi, 12, Syf. 24 - 30, 2010.
- Koç V: Lise Öğrencilerinin Beden Eğitimi ve Spor Dersine Yönelik Tutumları İle Mutluluk Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Ardahan Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Ardahan, 2022.
- Koç Y: İlk Ve Ortaöğretim Öğrencilerinin Fiziksel Uygunlukları İle Beden Eğitimi Dersine İlişkin Tutumlarının İncelenmesi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmış Doktora Tezi Doktora Tezi. Ankara, 2009.
- Krech D, Crutchfield RS, Güngör E: Sosyal psikoloji: Teori ve problemler. Syf. 177-204, Ötüken. İstanbul, 1980.

- Kumartaşı M: İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersine İlişkin Tutumlarının Ve Yaşam Doyum Düzeylerinin İncelenmesi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Yayınlanmış Doktora Tezi. Ankara, 2010.
- Kurt Durdabak Ö: Edirne İli Merkez İlçesinde Öğrenim Gören Ortaöğretim Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersine İlişkin Tutumlarının Araştırılması. Trakya Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Edirne, 2019.
- Kuter FÖ, Kuter M: Beden eğitimi ve spor yoluyla değerler eğitimi. Eğitim ve İnsani Bilimler Dergisi: Teori Ve Uygulama, (6) , 75-94, 2012.
- MEB Yayınları: Beden Eğitimi Öğretmen Kılavuzu İlköğretim 1. Kademe. Syf. 7-15. İstanbul, 1997.
- MEB. T.C. Millî Eğitim Bakanlığı Beden Eğitimi ve Spor Dersi Öğretim Programı (Ortaokul 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar), Ankara, 2018.
- Mengütay S (Ed): Olimpiyatlar İçin Sporcu Kaynağı Projesi. Mart Matbaacılık Sanatları. Syf. 1-5. İstanbul, 2002.
- Oğuz F: Yüksek Lisans Tezi Özel Okul ve Devlet Okullarında Öğrenim Gören Ortaöğretim Öğrencilerinin Benden Eğitimi ve Spor Dersine Karşı Tutumlarının Farklı Değişkenlere Göre İncelenmesi (Manisa İli Örneği). Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Ağrı, 2022.
- Okut S: Muş İli Çevre İlçelerinde Ortaokulda Öğrenim Gören Öğrencilerin Beden Eğitimi ve Spor Dersine Karşı Tutum Düzeylerinin Spor ve Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi. Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Ağrı, 2017.
- Onan AH: Ortaokul Ve Lisede Öğrencilerin Beden Eğitimi Ve Spor Dersine Yönelik Tutumları İle Beslenme Alışkanlıklarının İncelenmesi (Giresun Çamoluk Örneği). Bursa Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Bursa, 2022
- Özel Yİ: Kırsal Bölgede Eğitim Gören Ortaokul Öğrencilerinin Beden Eğitimi ve Spor Dersine İlişkin Tutumlarının İncelenmesi. Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Karaman, 2022.

- Özkalp, E: Davranış Bilimlerine Giriş. Anadolu Üniversitesi Yayınları. Eskişehir, 2004.
- Özyalvaç NT: Ortaöğretim Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersine Yönelik Tutumları İle Akademik Başarı Motivasyonlarının İncelenmesi (Konya Anadolu Lisesi Örneği). Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Konya, 2010.
- Pehlivan H: Eğitim bilimleri öğrencilerinin öğrenim gördükleri bölüme yönelik tutumları. *Hacettepe Üniv. Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10, Syf. 49 – 53, 1994.
- Pişkin Z, Parlar H: Toplumsal statü ve algı açısından öğretmenlik mesleğinin incelenmesi . *Akademik Platform Eğitim ve Değişim Dergisi* , 4 (1) , 1-28, 2021.
- Polat S: Ortaöğretim Öğrencilerinin Beden Eğitimi ve Spor Dersine İlişkin Tutumlarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi (Elazığ Mustafa Kemal Ortaokulu Örneği). Fırat Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Elazığ, 2019.
- Saatçioğlu C: Spor Ekonomisi: Teori, Politika ve Uygulama. Gazi Kitabevi. Syf. 1-7. Ankara, 2013.
- Sarıer A: Ortaokullarda Öğrenim Gören Öğrencilerin Beden Eğitimi ve Spor Dersine Karşı Tutumlarının İncelenmesi (Düzce İli Örneği). Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Ağrı, 2021.
- Sayın E: Ortaöğretimde Okuyan Öğrencilerin Beden Eğitimi Dersine Bakış Açılarının İncelenmesi. Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul, 2014.
- Sezen Balçıkanlı G: Fair Play Eğitimi. Pelin Ofset. Ankara, 2022.
- Sırrı S: Beden Terbiyesi Oyun-Jimnastik-Spor. Devlet Matbaası. İstanbul, 1932.
- Söğüt B: Ortaokulda Öğrenim Gören Öğrencilerin Beden Eğitimi ve Spor Dersine İlişkin Tutumlarının Sosyalleşme Üzerine Etkisinin İncelenmesi. Erciyes Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Kayseri 2019.
- Şimşek ŞE: Ortaokul Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersine İlişkin Tutumlarının İncelenmesi. Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Konya, 2019.

- Şirin İ: Lise Öğrencilerinin Beden Eğitiminde Temel Psikolojik İhtiyaçlarının ve Beden Eğitimi Dersine İlişkin Tutumlarının İncelenmesi. Hitit Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Çorum, 2023.
- Tabachnick BG, Fidell LS: Using Multivariate Statistics (Sixth Edition). United States: Pearson Education, 2013.
- Tamer K: Beden eğitimi ve oyun öğretimi. Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları 2. Eskişehir, 1988.
- Tanrıverdi İ: Ortaokulda Öğrenim Gören Öğrencilerin Beden Eğitimi Dersine İlişkin Tutumlarının Karşılaştırılması (Van İl Örneği). Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Ağrı, 2016.
- Taş Tekay B: Ortaöğretim Öğrencilerinin Beden Eğitimi ve Spor Dersine Yönelik Tutumları ile Akademik Başarı Motivasyonlarının Demografik Özelliklere Göre İncelenmesi (Iğdır İli Örneği). Iğdır Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Iğdır, 2023.
- Taşdemir, N: Öğrencilerin Beden Eğitimi ve Spor Dersine Yönelik Tutumlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi (Ağrı İli Hamur İlçesi Örneği). Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Ağrı, 2019.
- Toksöz H: Edirne İli Merkez Ortaokullarında Öğrenim Gören Öğrencilerin Beden Eğitimi ve Spor Dersine İlişkin Tutumlarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. Trakya Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Edirne, 2023.
- Topkaya, İ: Sınıf öğretmenliği eğitiminde beden eğitimi öğretimi. Kriter Yayınları. İstanbul, 2011.
- Ünlü S: Sosyal Psikoloji. Anadolu Üniversitesi, Web – Ofset Tesisleri. Eskişehir 2004.
- Yağcı İ: Ortaöğretim Öğrencilerinin Beden Eğitime İlişkin Tutumlarının İncelenmesi (Afyonkarahisar İli Örneği). Afyon Kocatepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Afyonkarahisar, 2012.
- Yapan HT: Spor Ahlakı. Merkez Ofset. Syf. 10-11. Gaziantep, 2007.

- Yapıcı AY: Yatılı Bölge Okullarında Öğrenim Gören Öğrencilerin Beden Eğitimi Dersine Karşı Tutumları İle Akademik Başarı Motivasyonları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Kütahya Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Kütahya, 2019.
- Yetim, A: Sosyoloji ve Spor. Ankara: Berikan Yayınevi. Syf. 190-194. 2011.
- Yıldız E: Ortaöğretim Öğrencilerinin Beden Eğitimi ve Spor Dersine Yönelik Tutumlarının İncelenmesi (Bala İlçesi Örneği). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Ankara, (2018).
- Yıldız E, ÇETİN Z: Sporun Psiko-Motor Gelişim ve Sosyal Gelişime Etkisi. Hacettepe University Faculty of Health Sciences Journal, 5(2), 54-66. 2018.
- Yıldız, HO: Ortaöğretim Öğrencilerinin Beden Eğitimi ve Spor Dersine Yönelik Tutumu İle Okula Aidiyet Duygusu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Kahramanmaraş, 2022.
- Yoncalık O: Milli eğitimde bir kültür aktarım alanı olarak halk oyunları (dansları) ve beden eğitimi öğretmenliği. *Milli Eğitim Dergisi*, 164, 2004.

